

*Załącznik nr 1
do Informacji jakościowej i ilościowej
dotyczącej adekwatności kapitałowej
Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu*

Informacja o celach i strategiach w zakresie zarządzania ryzykiem

1. Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.
2. W Banku prowadzony jest proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka. Bank ocenia ryzyko wynikające z działalności planowanej do podjęcia w przyszłości.
3. W ramach zorganizowanego systemu zarządzania ryzykiem funkcjonują sformalizowane procesy gromadzenia, udostępniania, analizy danych dotyczących identyfikacji danego rodzaju ryzyka oraz podejmowania na jej podstawie działań, mających na celu redukcję ryzyka do akceptowalnego poziomu oraz ograniczania negatywnych skutków ekspozycji na ryzyko.
4. Wyniki pomiaru ryzyka są regularnie raportowane zgodnie z „Instrukcją Zasady sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu” do Zarządu, Rady Nadzorczej oraz Komitetu Audytu. Komitet Audytu, jako niezależna komórka Rady Nadzorczej wspiera działania Rady Nadzorczej poprzez przedstawianie Radzie Nadzorczej swojego stanowiska, ocen lub rekomendacji.
5. Zarządzanie ryzykiem w Banku prowadzone jest na podstawie pisemnych strategii i procedur przyjętych przez Zarząd Banku/ Radę Nadzorczą. W celu ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Banku funkcjonuje „Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)”.
6. Bank w ramach oceny procesu szacowania kapitału wewnętrznego określa mapę ryzyk, występujących w Banku w oparciu o analizę jakościowych i ilościowych kryteriów istotności ryzyk, z uwzględnieniem modelu biznesowego Banku.
Katalog ryzyk istotnych Banku (na podstawie oceny procesu szacowania wymogów wewnętrznych) obejmuje:
  - 1) ryzyko kredytowe (w tym m.in. koncentracji, rezydualne, kontrahenta),
  - 2) ryzyko walutowe,
  - 3) ryzyko operacyjne,
  - 4) ryzyko płynności i finansowania,
  - 5) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
  - 6) ryzyko braku zgodności,
  - 7) ryzyko biznesowe,
  - 8) ryzyko kapitałowe (ryzyko niewypłacalności).
7. W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne:
  - 1) Rada Nadzorcza,
  - 2) Komitet Audytu,
  - 3) Zarząd,

- 4) Członek Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem tj. Prezes Zarządu,
- 5) Stanowiska zarządzania ryzykami i analiz,
- 6) Stanowisko ds. zgodności,
- 7) Stanowisko ds. monitoringu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych,
- 8) Analityk kredytowy,
- 9) Audyt wewnętrzny SSOZ BPS,
- 10) Pozostali pracownicy Banku.

Cele i strategie zarządzania poszczególnymi ryzykami uznanymi za istotne

1.1 Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe – ryzyko poniesienia straty finansowej spowodowanej brakiem zdolności klienta do obsługi długu albo odmową wypełnienia zobowiązań wynikających z umowy wobec Banku. Ryzyko kredytowe dotyczy wszystkich aktywów bilansowych, do których Bank ma tytuł prawny oraz pozycji pozabilansowych. Obejmuje ono działalność kredytową oraz działalność na rynku hurtowym (lokaty międzybankowe, dłużne papiery wartościowe itp.). Na ryzyko kredytowe składają się również: ryzyko koncentracji, ryzyko rezydualne, ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ryzyko ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.

Ryzyko koncentracji definiuje się jako zagrożenie wynikające z nadmiernych koncentracji z tytułu ekspozycji wobec poszczególnych klientów, grup powiązanych klientów, klientów działających w tym samym sektorze gospodarki, prowadzących tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami, podmiotów należących do grupy kapitałowej banku, z tytułu stosowanych technik ograniczenia ryzyka kredytowego oraz dużych pośrednich ekspozycji kredytowych, takich jak pojedynczy wystawca zabezpieczenia, charakteryzujących się potencjałem do generowania strat na tyle dużych, by zagrozić kondycji finansowej banku lub zdolności do prowadzenia podstawowej działalności lub doprowadzić do istotnej zmiany profilu ryzyka banku.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie stabilnego i zrównoważonego pod względem jakości i ilości portfela kredytowego, równocześnie cechującego się dochodowością oraz bezpieczeństwem rozumianym jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych. W celu osiągnięcia długofalowych zamierzeń w zakresie ryzyka kredytowego, w Banku badaniu poddaje się min. czynniki ryzyka zmian makroekonomicznych oraz ryzyka rezydualnego.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku przebiega w następujących etapach:

1. Identyfikacja czynników ryzyka kredytowego.
2. Ocena oraz ustalenie dopuszczalnych norm ryzyka (limity) – zarządzanie ryzykiem koncentracji.
3. Monitorowanie, pomiar i raportowanie ryzyka.
4. Wdrażanie technik redukcji ryzyka.
5. Zarządzanie ryzykiem rezydualnym (w tym analiza ryzyka ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości oraz zabezpieczonych hipotecznie - zgodnie z zapisami Rekomendacji S).
6. Zarządzanie ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych, zgodnie

- z Rekomendacją T.
7. Testy warunków skrajnych.
  8. Weryfikacja przyjętych procedur.
  9. Kontrola zarządzania ryzykiem kredytowym.

Podział zadań i odpowiedzialności w systemie zarządzania ryzykiem kredytowym:

1. Rada Nadzorcza określa cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku, ujęte w „Strategii działania Banku (...)”, „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)”, oraz w „Polityce kredytowej” stanowiącej element „Założeń do planu ekonomiczno - finansowego wraz z politykami zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz polityką kapitałową Banku Spółdzielczego (...)”.
2. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku.

Podmiotami odpowiedzialnymi za opracowanie, wdrażanie i przestrzeganie regulacji wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku są:

1. Prezes Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem kredytowym Banku na drugim poziomie zarządzania.
2. Wiceprezes Zarządu ds. handlowych, nadzorujący działalność kredytową (zarządzanie ryzykiem kredytowym na pierwszym poziomie zarządzania), odpowiedzialny za wdrażanie i realizację Polityki kredytowej w tym polityki zarządzania ryzykiem koncentracji, ryzykiem ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie oraz ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.
3. Analityk Kredytowy odpowiedzialny za analizę wniosków kredytowych dotyczących kredytowania podmiotów instytucjonalnych i rolników za wyjątkiem wniosków na zakup środków do produkcji rolnej.
4. Pracownik Stanowiska ZRA, odpowiedzialny za opracowanie propozycji rodzajów i wysokości limitów wewnętrznych, ich okresowej weryfikacji, analiz ryzyka kredytowego, wewnętrznych regulacji Banku, opiniujący ryzyko transakcji kredytowych.
5. Pracownik ds. kredytów trudnych odpowiedzialny za przygotowanie analizy portfela kredytowego zagrożonych, restrukturyzowanych oraz wyników egzekucji.
6. Komórka audytu Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS przeprowadzająca audyt poprawności zarządzania ryzykiem kredytowym.
7. Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani do przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku oraz do przeprowadzania rzetelnej kontroli bieżącej.

Bank zarządza ryzykiem kredytowym zarówno w odniesieniu do pojedynczej transakcji jak i do łącznego portfela kredytowego.

Ryzyko pojedynczej transakcji zależy od wysokości możliwej straty i prawdopodobieństwa jej wystąpienia.

Ryzyko łączne portfela kredytowego zależne jest od wysokości pojedynczych kredytów, prawdopodobieństwa ich niespłacenia i współzależności między poszczególnymi kredytami lub kredytobiorcami. Im mniejsza jest ta wzajemna zależność (koncentracja) tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia sytuacji, w której czynniki powodujące niespłacenie jednego kredytu będą również wpływały na niespłacenie innych, zwiększając w ten sposób łączne ryzyko kredytowe.

Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczej transakcji kredytowej obejmują procedury, praktyki, mechanizmy kontroli wewnętrznej składające się na metodykę oceny ryzyka kredytowego przed udzieleniem kredytu oraz w trakcie trwania umowy kredytowej.

System zarządzania ryzykiem kredytowym pojedynczej transakcji/kredytobiorcy obejmuje:

- 1) Stosowanie metodyki oceny zdolności kredytowej, określone dla każdej z grup ekspozycji, charakteryzujących się podobnymi cechami,
- 2) Przestrzeganie limitów jednostkowych koncentracji ekspozycji,
- 3) Bieżący monitoring ustanowionych zabezpieczeń kredytowych,
- 4) Przegląd ekspozycji kredytowych i tworzenie rezerw celowych,
- 5) Windykację i restrukturyzację oraz nadzór nad kredytami zagrożonymi,
- 6) Kontrolę działalności kredytowej.

Zasady bezpiecznego zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego Banku obejmują działania polegające na:

- 1) dywersyfikacji ryzyka poprzez stosowanie limitów zaangażowań, zgodnie z ustawą Prawo bankowe, Rozporządzeniem Ministra Finansów, zgodnie z Rozporządzeniem UE oraz Rekomendacją „C”.
- 2) stosowanie limitów dotyczących rodzajów kredytów,
- 3) analizie ryzyka ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie,
- 4) badaniu ekspozycji zagrożonych,
- 5) przedsięwzięciach organizacyjno-kadrowych.

Badanie ryzyka łącznego portfela kredytowego w Banku obejmuje:

- 1) analizę ilościową i wartościową portfela,
- 2) analizę wskaźnikową,
- 3) ocenę realizacji limitów zaangażowań,
- 4) analizę jakościową portfela,
- 5) analizę wrażliwości Banku na wystąpienie sytuacji skrajnej.

W celu zabezpieczenia się przed ryzykiem kredytowym Bank:

- 1) przyjmuje zabezpieczenia prawne,
- 2) wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające jego poziom,
- 3) tworzy rezerwy celowe,
- 4) okresowo dokonuje przeglądów dotyczących przyjętych zabezpieczeń pod kątem skuteczności ich zabezpieczania i łagodzenia ryzyka.

1.2 Ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych

Zarządzanie ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych jest to proces identyfikacji, pomiaru i oceny ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych. Obejmuje w szczególności:

- 1) organizację systemu zarządzania ryzykiem portfela detalicznych ekspozycji

kredytowych,

- 2) identyfikację, pomiar i akceptację ryzyka przed udzieleniem kredytu,
- 3) zabezpieczenie detalicznych ekspozycji kredytowych,
- 4) limitowanie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych,
- 5) monitorowanie portfela detalicznych ekspozycji kredytowych,
- 6) system raportowania.

Zgodnie z zapisami Rekomendacji T Bank nie jest istotnie zaangażowany w detaliczne ekspozycje kredytowe.

Obowiązujący w Banku model podejmowania decyzji kredytowych, obejmujący detaliczne ekspozycje kredytowe, zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka kredytowego w relacji do działań związanych pozyskiwaniem klientów oraz ze sprzedażą detalicznych produktów bankowych.

Istotnym elementem procesu, jest prawidłowo przeprowadzona ocena zdolności kredytowej i wiarygodności wszystkich osób zobowiązanych do spłaty detalicznej ekspozycji kredytowej.

Bank ocenia zdolność kredytową i wiarygodność wszystkich osób zobowiązanych do spłaty detalicznej ekspozycji kredytowej przed podjęciem decyzji o jej udzieleniu.

Ocena zdolności kredytowej klientów detalicznych dokonywana jest w oparciu o aktualne oraz wiarygodne informacje i obejmuje:

- 1) analizę ilościową - polegającą na ustaleniu wysokości i stabilności źródeł spłaty detalicznej ekspozycji kredytowej oraz
- 2) analizę jakościową – określającą skłonność do spłaty zaciągniętych zobowiązań u wszystkich osób zobowiązanych do spłaty detalicznej ekspozycji kredytowej.

Analiza ilościowa, stosowana przez Bank w ocenie zdolności kredytowej klientów detalicznych, obejmuje w szczególności:

- 1) akceptowane przez Bank źródła dochodów, w tym z punktu widzenia ich stabilności,
- 2) sposoby udokumentowania wysokości i źródeł dochodów,
- 3) wydatki ponoszone na obsługę zobowiązań kredytowych oraz stałych zobowiązań finansowych, innych niż kredytowe,
- 4) sposoby weryfikacji dokumentów i informacji,
- 5) algorytmy do wyliczania zdolności kredytowej, uwzględniające zatwierdzony przez Radę Nadzorczą Banku maksymalny poziom wskaźnika Dtl,
- 6) ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej,
- 7) ocenę ryzyka wzrostu zobowiązań kredytowych, związanego z poręczeniami udzielonymi przez klientów detalicznych.

Analiza jakościowa, stosowana przez Bank w ocenie zdolności kredytowej klientów detalicznych obejmuje badanie:

- 1) wybranych cech klienta detalicznego,
- 2) historii jego dotychczasowej współpracy z Bankiem,
- 3) historii kredytowej klienta detalicznego, analizowanej z wykorzystaniem dostępnych w Banku zewnętrznych baz danych, w tym gospodarczych.

Bank monitoruje ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych zarówno na poziomie całego portfela kredytowego, jak i pojedynczych ekspozycji i kredytobiorców w zakresie terminowości spłat.

Informacje, raporty i analizy sporządzane w ramach systemu monitorowania detalicznych ekspozycji kredytowych, przygotowywane są w sposób i w terminach umożliwiającym Zarządowi Banku prawidłowe wypełnianie obowiązków związanych z zarządzaniem Bankiem oraz z realizacją zasad Polityki.

Monitorowanie portfela detalicznych ekspozycji kredytowych ma na celu:

- 1) zapewnienie zgodności rozwoju tego portfela ze strategią Banku,
- 2) identyfikację poziomu ryzyka związanego z portfelem tych ekspozycji w relacji do założonego apetytu na ryzyko,
- 3) identyfikację ekspozycji dotkniętych utratą wartości (zagrożonych) dla tworzenia odpisów (rezerw) na pokrycie strat,
- 4) zapewnienie adekwatności poziomu odpisów (rezerw) do jakości ekspozycji kredytowych mierzonej poziomem straty z tytułu utraty wartości,
- 5) stałą i bieżącą kontrolę portfela detalicznych ekspozycji kredytowych, dostarczającą informacji umożliwiających identyfikację słabych stron procesu zarządzania ryzykiem oraz podejmowanie działań profilaktycznych i naprawczych.

1.3 Ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie

Celem zarządzania jest zapewnienie bezpiecznej i efektywnej działalności Banku w obszarze ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w długoterminowej perspektywie, z uwzględnieniem różnic wynikających z charakterystyki finansowanego podmiotu oraz charakterystyki nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia.

Struktura organizacyjna w Banku zapewnia rozdzielenie funkcji sprzedaży, akceptacji, monitorowania i kontroli ryzyka.

W zakresie portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie na nieruchomościach mieszkalnych Bank wyznacza następujące kluczowe obszary i zasady zarządzania ryzykiem kredytowym, poddawane nadzorowi ze strony Zarządu:

- a) w zakresie identyfikacji, pomiaru i oceny ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie zasady:
  - Bank posiada metodyki oceny zdolności kredytowej klientów, zawierające m.in. opis procesu akceptacji wniosku kredytowego oraz opis sposobu uwzględniania w ocenie zdolności kredytowej klientów ryzyka stopy procentowej,
  - akceptacji założeń i parametrów przyjmowanych w procesie oceny zdolności kredytowej dokonuje Zarząd,
  - Bank standardowo wymaga wkładu własnego, w tym uwzględniania środków pochodzących z rządowych programów wsparcia budownictwa mieszkaniowego,
  - w regulacjach dotyczących udzielania kredytów określono zakres oraz sposób

dokumentowania informacji niezbędnej do oceny zdolności kredytowej, w tym zasady korzystania z wewnętrznych i zewnętrznych baz danych,

- Bank posiada narzędzia wspierające ocenę zdolności kredytowej klientów detalicznych.
- b) w zakresie akceptacji oraz ograniczania ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie zasady:
- Bank uwzględnia w procesie zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie ryzyka wynikającego ze specyfiki produktowej tych ekspozycji, sporządza w tym zakresie odpowiednie analizy i sprawozdania, zgodnie z „Instrukcją Zasady sporządzania informacji zarządczej (...)”,
  - określania akceptowalnego poziomu ryzyka dla poszczególnych portfeli kredytowych w postaci limitów, zawartych w „Instrukcji zarządzania ryzykiem kredytowym (...)”,
  - uwzględniania poziomu ryzyka z tytułu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w polityce cenowej Banku,
  - zabezpieczania i ograniczania ryzyka z tytułu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, w tym szczegółowe zasady ustalania i stosowania:
    - maksymalnego poziomu portfela produktowego,
    - maksymalnego poziomu pojedynczej ekspozycji,
    - maksymalnego poziomu ekspozycji wobec klienta,
    - maksymalnego poziomu zadłużenia z tytułu oferowanego produktu w odniesieniu do dochodów klienta detalicznego (wskaźnik DtI, określony w Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz w metodykach oceny zdolności kredytowej),
    - maksymalnego poziomu relacji wartości ekspozycji kredytowej zabezpieczonej hipotecznie do wartości zabezpieczenia hipotecznego (wskaźnik LtV),
  - dotyczące ustalania, weryfikacji i aktualizacji wartości zabezpieczenia, zawarte w „Instrukcji monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń” oraz „Jednolitych zasadach klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych przez uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS”,
  - przeprowadzania testów warunków skrajnych badających wpływ zmiany warunków makroekonomicznych na możliwość spłaty przez klientów detalicznych posiadanych zobowiązań kredytowych,
  - przeprowadzania testów warunków skrajnych badających wpływ czynników ze środowiska wewnętrznego i otoczenia zewnętrznego banku na ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
  - zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych określają przepisy wewnętrzne Banku w tym „Instrukcja zarządzania ryzykiem kredytowym (...)”,
  - założenia i wnioski z przeprowadzonych testów warunków skrajnych Zarząd Banku przedkłada Radzie Nadzorczej,
  - Bank pisemnie informuje KNF o założeniach przyjętych do testów warunków skrajnych i wynikach przeprowadzonych testów przy kwestionariuszu BION,

- ustalania, nadawania i przeglądu upoważnień do akceptacji ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.
- c) w zakresie monitorowania ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie zasady:
- monitorowania przestrzegania limitów wewnętrznych dotyczących tych ekspozycji kredytowych,
  - monitorowania portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, pozwalającego na identyfikację zagrożeń płynących z nadmiernej koncentracji wokół jednej z cech (np. koncentracja ze względu na typ nieruchomości, sektor gospodarki, długość okresu umowy, sposób oprocentowania), dla której wskaźniki jakościowe są znacząco gorsze,
  - administrowania portfelem ekspozycji kredytowych, tj. gromadzenia i archiwizowania dokumentów, dotyczących wypłat kolejnych transz oraz dochodzenia roszczeń w przypadku naruszenia przez dłużnika warunków umowy,
  - postępowania banku w przypadku przekroczenia wyznaczonych maksymalnych dopuszczalnych poziomów Dtl i LtV,
  - Bank przyjmuje maksymalny okres udzielania kredytów zabezpieczonych hipotecznie 25 lat,
  - Bank monitoruje wartość nieruchomości, stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych nie rzadziej niż: raz w roku w odniesieniu do zabezpieczenia na nieruchomości komercyjnej oraz gdy LtV ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości mieszkalnej przekroczy 80% i co trzy lata jeżeli LtV ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości mieszkalnej jest niższe niż 80%.

W zakresie portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie na nieruchomościach komercyjnych Bank wyznacza następujące kluczowe obszary i zasady polityki zarządzania ekspozycjami, poddawane nadzorowi ze strony Zarządu:

- a) Bank posiada metodologie ilościowej i jakościowej oceny zdolności kredytowej, zawarte w instrukcjach kredytowania, poddawane okresowym przeglądom,
- b) w Banku funkcjonują pisemne procedury wraz ze wskazaniem uczestników, zaangażowanych w proces udzielania kredytów z ich zakresem odpowiedzialności, za ustalanie, nadzór i przegląd upoważnień do akceptacji ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie odpowiada Zarząd Banku,
- c) proces ustalania, weryfikacji i aktualizacji wartości zabezpieczenia, w tym tryb przyjmowania przez bank zabezpieczeń innych niż zabezpieczenie na nieruchomości komercyjnej zawierają „Instrukcja ustanawiania prawnych form zabezpieczeń”, „Instrukcja monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń”, „Jednolite zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych przez uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS” oraz instrukcje produktowe,
- d) zasady uwzględniania w procesie zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, ryzyka wynikającego ze specyfiki produktowej ekspozycji zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych zawarte są w instrukcjach oceny zdolności kredytowej oraz w regulacjach produktowych,

- e) Zarząd ustala maksymalną dopuszczalną wartość wskaźnika LtV w „Instrukcji zarządzania ryzykiem kredytowym (...)”, o czym informuje Radę Nadzorczą oraz Bank Zrzeszający.

W celu ograniczania skutków ryzyka kredytowego Bank przyjmuje zabezpieczenia. Przyjmowane zabezpieczenia powinny spełniać kryteria płynności, wartości oraz dostępu i możliwości ich kontroli, zgodnie z obowiązującą w Banku „Instrukcją prawnych form zabezpieczeń”, „Instrukcją monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń” oraz „Jednolitymi zasadami klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych przez uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS”.

Wartość przyjmowanych zabezpieczeń na nieruchomości powinna zapewnić odpowiedni poziom wskaźnika LtV przez cały okres kredytowania, uwzględniając rodzaj nieruchomości (mieszkalna, komercyjna).

Bank stale monitoruje zmiany na rynku typowych zabezpieczeń, przyjmowanych przez Bank, tj. rynku nieruchomości.

Bank preferuje zabezpieczenia zwrotności kredytów, które pozwalają na:

- a) skuteczną egzekucję należności w przypadku braku spłaty kredytów,
- b) pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych,
- c) przypisanie niższych wag ryzyka ekspozycjom kredytowym w rachunku wymogu kapitałowego.

Bank monitoruje stan zabezpieczeń kredytowych, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń w postaci hipotek na nieruchomościach, zgodnie z Rekomendacją „S”.

Bank systematycznie śledzi zmiany na lokalnym rynku nieruchomości oraz analizuje trendy ogólnokrajowe.

W celu ograniczenia możliwości podejmowania nadmiernego poziomu ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, Bank ustala apetyt na ryzyko oraz odzwierciedlające jego wielkość limity wewnętrzne.

1.4 Ryzyko rezydualne

Ryzyko rezydualne jest to ryzyko mniejszej niż zakładano skuteczności zabezpieczeń kredytowych. W celu ograniczania występowania ryzyka rezydualnego w Banku prowadzony jest systematyczny monitoring skuteczności przyjmowanych zabezpieczeń kredytowych.

Monitorowanie ryzyka rezydualnego odbywa się w dwóch obszarach:

1. w zakresie pojedynczej zabezpieczonej ekspozycji kredytowej;
2. w odniesieniu do wskazanej części lub całości portfela ekspozycji kredytowych lub w stosunku do rodzajów ekspozycji kredytowych.

W zakresie pojedynczej zabezpieczonej ekspozycji kredytowej bank monitoruje:

1. jakość i wartość przyjmowanych zabezpieczeń przez uruchomieniem kredytu,
2. jakość i wartość rynkową zabezpieczeń w trakcie trwania umowy kredytowej,

3. wartość zabezpieczenia możliwego do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego,
4. płynność zabezpieczenia,
5. dodatkowe czynniki uwzględniające w analizie ryzyka :
  - a) rodzaj ustanawianej hipoteki i jej wpływ na ograniczenie ryzyka,
  - b) miejsce hipoteki banku w kolejności zaspokojenia się z nieruchomości,
  - c) wysokość wcześniejszych wpisów hipotecznych,
  - d) kolejność zaspokojenia się w przypadku kredytów konsorcjalnych,
  - e) roszczenia wobec administratorów hipoteki,
  - f) inne obciążenia wpisane w księdze wieczystej,
  - g) zabezpieczenia dokonane przez osoby, które nie są kredytobiorcami,
  - h) uprawnienia do korzystania ze zwolnionego miejsca z tytułu wygasłych hipotek,
6. wartość wskaźnika LTV,
7. wartość wskaźnika pokrycia zabezpieczeniem,
8. terminy umów ubezpieczenia, dopasowanie terminów umów dotyczących zabezpieczeń z terminami umów kredytowych.

W odniesieniu do portfela ekspozycji kredytowych bank monitoruje :

1. wskaźniki jakości kredytów, ze szczególnym uwzględnieniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie,
2. wskaźniki pokrycia ekspozycji kredytowych zagrożonych rezerwami;
3. wyznaczanie wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego,
4. wartość portfelowego wskaźnika LTV,
5. wartość portfelowego wskaźnika pokrycia zabezpieczeniem,
6. efekty działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych ,
7. poziom utworzonych rezerw celowych,
8. wewnętrzne regulacje pod kątem ich zgodności z przepisami zewnętrznymi,
9. przestrzeganie wewnętrznych regulacji przez pracowników kredytowych w ramach sprawozdania kontroli wewnętrznej.

Raportowanie w sprawie ryzyka rezydualnego odbywa się w cyklach i w zakresie ujętym w „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu”.

2. Ryzyko walutowe

1. Ryzyko walutowe (kursowe) - to ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego w rezultacie wrażliwości na zmiany kursów walut. W szczególności jest ono związane z:
  - 1) niedopasowaniem odpowiednich pozycji aktywów (rachunki bieżące, lokaty terminowe w BPS SA, gotówka w kasie i skarbcu) i pasywów Banku (depozyty klientów), których wartość wyrażona jest w walucie obcej,
  - 2) zawartymi transakcjami, tj. zmianą kursu walutowego między dniem zawarcia transakcji,

- a dniem, w którym otrzymywana jest płatność,
- 3) wzrostem innych ryzyk w wyniku zmiany poziomu kursu walutowego.
2. Zarządzanie ryzykiem walutowym szczegółowo reguluje „Instrukcja Zasady zarządzania ryzykiem walutowym w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu”.
3. Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie skutków narażenia Banku oraz klientów na nieoczekiwane zmiany kursów walut.
4. Zarządzanie ryzykiem walutowym polega m.in. na zawieraniu transakcji o takiej strukturze oraz warunkach, które w najbardziej efektywny sposób zabezpieczają Bank przed potencjalnymi stratami z tytułu zmian kursów walutowych minimalizując związane z nim ryzyko.
5. Raporty w zakresie ryzyka walutowego są przekazywane z częstotliwością miesięczną Zarządowi Banku i kwartalnie Radzie Nadzorczej Banku.
6. W procesie zarządzania ryzykiem walutowym uczestniczą:
- 1) Rada Nadzorcza:
    - a) zatwierdza politykę zarządzania ryzykiem walutowym,
    - b) zatwierdza strukturę organizacyjną zarządzania ryzykiem zapewniającą rozdzielenie funkcji oceny ryzyka od działalności operacyjnej, która to ryzyko generuje,
    - c) sprawuje nadzór nad realizacją Strategii zarządzania ryzykiem walutowym oraz nad realizacją planu ekonomiczno-finansowego,
    - d) akceptuje (w ramach planu ekonomiczno-finansowego) i dokonuje okresowego przeglądu poziomu podejmowanego ryzyka oraz systemu zarządzania ryzykiem w Banku.
    - e) zapoznaje się okresowo z oceną systemu kontroli ryzyka walutowego w Banku, na podstawie wyników audytu wewnętrznego.
  - 2) Zarząd:
    - a) odpowiada za skuteczność funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem, w tym za organizację i całokształt procesu zarządzania,
    - b) w ramach procesu określa zasady polityki zarządzania ryzykiem, metody pomiaru ryzyka (w tym limity ryzyka walutowego) i kontroli, zasady systemu informacji,
    - c) zatwierdza regulaminy produktowe, instrukcje i procedury,
    - d) podejmuje działania w celu minimalizowania negatywnych skutków ryzyka walutowego,
    - e) zapewnia pracownikom zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności oraz niezbędne wsparcie informatyczne,
    - f) przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka i metod oraz efektów zarządzania tym ryzykiem.
  - 3) Prezes Zarządu:
    - a) odpowiada za prawidłowe zarządzanie ryzykiem w skali Banku,
    - b) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez pracowników stanowisk ZRA,
    - c) okresowo kontroluje poziom podejmowanego ryzyka walutowego,
    - d) opiniuje założenia strategii oraz wewnętrzne uregulowania (instrukcje i procedury, limity),
  - 4) Wiceprezes Zarządu ds. finansowo-księgowych sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez Głównego księgowego i podległych mu pracowników oraz

pracowników stanowisk skarbcowych w zakresie dokonywania czynności związanych z zarządzaniem pozycjami walutowymi oraz płynnością walutową,

- 5) Pracownik stanowiska ZRA:
  - a) sporządza codzienne raporty rachunków pozycji walutowych oraz dokonuje ich bieżącej analizy wg przyjętych metod, określonych w Instrukcji przy wykorzystaniu systemu informatycznego,
  - b) prowadzi codzienny monitoring kształtowania się pozycji walutowych oraz przekazuje informacje w tym zakresie Głównemu księgowemu,
  - c) sprawuje kontrolę nad przestrzeganiem przyjętych limitów, a w przypadku przekroczenia przygotowuje propozycje podjęcia działań w celu ich przywrócenia do odpowiedniego poziomu,
  - d) przeprowadza w okresach miesięcznych testy warunków skrajnych,
  - e) dokonuje wyliczeń wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka wg przyjętej metody, określonej w „Instrukcji Oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu”,
  - f) uwzględnia elementy działalności związanej z walutami w analizie i ocenie pozostałych ryzyk (płynności, stopy procentowej, operacyjnego),
  - g) przekazuje Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej sprawozdania zgodnie z „Instrukcją sporządzania informacji zarządczej (...)”,
  - h) opracowuje i przedkłada Zarządowi projekty polityki, regulacji wewnętrznych i ich zmian w zakresie zarządzania ryzykiem, w tym propozycje limitów,
  - i) współpracuje z Głównym księgowym oraz pracownikami księgowości i komórek zawierających transakcje z klientami.
- 6) Główny księgowy:
  - a) jest odpowiedzialny za zarządzanie rachunkami bieżącymi Banku w walutach, prowadzonymi przez Bank BPS SA oraz
  - b) podejmuje decyzje dotyczące zawierania transakcji walutowych z Bankiem Zrzeszającym, mające wpływ na pozycję walutową Banku,
  - c) podejmuje decyzje w zakresie lokowania środków walutowych w Banku Zrzeszającym,
  - d) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez podległych pracowników stanowisk ds. księgowości;
- 7) upoważnieni Pracownicy stanowisk operacyjnych wykonują czynności w zakresie obsługi klientów w oparciu o poszczególne uregulowania produktowe oraz przekazują niezbędne informacje dotyczące operacji walutowych odpowiednio właściwym merytorycznie pracownikom stanowisk ds. księgowości, stanowisk kasowych, skarbcowych oraz pracownikom stanowisk ZRA.
- 8) Pracownik stanowiska ds. księgowości wykonuje czynności właściwe dla tego stanowiska, określone w „Instrukcji Zasady zarządzania płynnością (...)”, z uwzględnieniem aspektu operacji walutowych, w tym:
  - a) odpowiada za poprawne rozliczenie i zaksięgowanie transakcji zawartych przez Głównego księgowego, upoważnionych pracowników stanowisk ds. depozytów i rozliczeń,
  - b) rozlicza operacje walutowe uznające i obciążające rachunki bieżące Banku w Banku Zrzeszającym,
  - c) zgłasza do Banku Zrzeszającego deklarowane kwoty środków na lokaty,
  - d) dokonuje analizy zgodności stanu sald na rachunkach bieżących Banku poprzez

- kontrolę bilansu walutowego oraz weryfikację zgodności stanów poszczególnych rachunków, z podziałem na poszczególne waluty, z wyciągami z tych rachunków w Banku Zrzeszającym,
- e) współpracuje z pracownikiem stanowiska ZRA w zakresie kształtowania się pozycji walutowych;
- 9) Pracownicy stanowisk skarbcowych wykonują czynności określone w „Instrukcji Zasady zarządzania płynnością (...)” w zakresie utrzymania optymalnego poziomu gotówki w walutach.
- 10) Pracownik wykonujący obowiązki sprawozdawcze - współpracuje z pracownikiem stanowiska ZRA w zakresie wymogu kapitałowego oraz sporządza zgodnie z obowiązującymi wymogami formularze sprawozdawcze na potrzeby NBP.

3. Ryzyko operacyjne

1. Ryzyko operacyjne – jest to możliwość wystąpienia straty wynikającej z nieodpowiednich lub zawodnych procedur wewnętrznych, błędów ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując także ryzyko prawne. Definicja nie obejmuje ryzyka reputacji i ryzyka strategicznego, które związane jest z ryzykiem biznesowym.
2. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym reguluje „Instrukcja Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu”.
3. Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest ograniczanie ryzyka występowania strat operacyjnych oraz dążenie do ich minimalizowania.
4. Cel ten jest realizowany poprzez:
  - 1) identyfikację ryzyka operacyjnego w określonych obszarach działania Banku,
  - 2) utworzenie bazy danych w celu gromadzenia informacji o zdarzeniach ryzyka operacyjnego i stratach powstających w wyniku zakłóceń w działalności Banku,
  - 3) monitorowanie i raportowanie incydentów. W tym celu wykorzystywane są zestawienia tworzone za pomocą programu OperNet oraz tworzone są inne zestawienia pomocnicze (m.in.: wartościowe i ilościowe incydentów),
  - 4) tworzenie mapy ryzyka w celu określenia działań zmierzających do zmniejszenia skutków ryzyka operacyjnego,
  - 5) wykorzystanie mapy ryzyka operacyjnego w opracowaniu „Polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym” (zawierającej min. plan nakładów inwestycyjnych), , stanowiących element „Założeń do planu ekonomiczno-finansowego wraz z politykami (...), „Polityki kadrowej” itp.
  - 6) kontrolę i ocenę procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku,
  - 7) ograniczanie skutków ryzyka operacyjnego,
  - 8) gromadzenie informacji o zdarzeniach ryzyka operacyjnego mających miejsce w najbliższym otoczeniu Banku oraz w miarę możliwości o sposobach porycia strat ww. zdarzeń i podjętych działaniach mitygujących,
  - 9) przywrócenie (możliwie najszybsze) dostępności systemów informatycznych, które uległy awarii, w celu minimalizacji wpływu tych awarii na pracę użytkowników.
5. Łącznie z przeglądem „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym (...)” (z częstotliwością co najmniej roczną) dokonywany jest w Banku przegląd i weryfikacja procesów kluczowych pod kątem ich zgodności z obowiązującymi w Banku procedurami,

za przeprowadzenie których odpowiada powołana na tę okoliczność Komisja. Zadaniem Komisji jest przygotowanie arkuszy spisowych procesów i sporządzenie protokołu zawierającego wnioski z przeprowadzonej, okresowej weryfikacji procesów. Na podstawie identyfikacji i weryfikacji procesów sporządzona zostaje mapa procesów Banku grupująca procesy na kluczowe i krytyczne. Mapa procesów stanowi załącznik do Protokołu Komisji inwentaryzacyjnej.

6. Ryzyko operacyjne monitorowane jest we wszystkich obszarach działania Banku, z zastosowaniem mechanizmów zapewniających szybkie wykrycie i weryfikację słabości występujących w systemie zarządzania ryzykiem operacyjnym.
7. Raporty w zakresie ryzyka operacyjnego są przekazywane z częstotliwością kwartalną Radzie Nadzorczej i Zarządowi Banku.
8. W procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczą:
  - 1) Rada Nadzorcza:
    - a) pełni nadzór nad realizacją przyjętej Polityki, zatwierdza jej założenia oraz dokonuje okresowej oceny efektywności zarządzania ryzykiem, a w razie konieczności zleca poddanie jej rewizji,
    - b) zatwierdza przygotowaną przez Zarząd strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka,
    - c) zatwierdza docelowy profil ryzyka operacyjnego oraz tolerancję / apetyt na ryzyko, zawarte w Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...),
    - d) zapewnia, by członkowie Zarządu posiadali odpowiednią wiedzę i kwalifikacje, zapewniające realizację strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym,
    - e) dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń Strategii w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku,
    - f) sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność,
    - g) nadzoruje funkcjonowanie obszarów technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego.
  - 2) Zarząd odpowiada za prawidłowe funkcjonowanie systemu i procesu zarządzania ryzykiem, w tym:
    - a) określa strategię, organizację i zasady funkcjonowania procesu zarządzania ryzykiem,
    - b) określa ogólny, akceptowalny poziom ryzyka (limity),
    - c) określa sposób zastosowania instrumentów zarządzania ryzykiem,
    - d) zapewnia niezbędne wsparcie techniczne i informatyczne,
    - e) zapewnia kształtowanie świadomości ryzyka wśród personelu,
    - f) zapewnia kształtowanie kultury organizacyjnej oraz odpowiedniego środowiska postaw moralnych i etycznych,
    - g) zapewnia doskonalenie kwalifikacji pracowników,
    - h) okresowo informuje Radę Nadzorczą o profilu ryzyka, efektach zarządzania ryzykiem oraz realizacji założeń Polityki,
    - i) sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem poprzez kontrolę wewnętrzną i audyt,
    - j) przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat skali i rodzajów ryzyka operacyjnego, na które narażony jest Bank, prawdopodobieństwa jego występowania, jego skutków i metod zarządzania ryzykiem operacyjnym,
    - k) zapewnia integrację systemu zarządzania bezpieczeństwem środowiska

- teleinformatycznego z systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- l) zapewnia, aby obszary technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego były zarządzane w sposób poprawny i efektywny.
- 3) Nadzorujący Członek Zarządu pełni nadzór nad funkcjonowaniem systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, jego odpowiedzialność obejmuje:
- a) koordynowanie elementów procesu zarządzania w jednostkach / komórkach,
  - b) zapewnienie ciągłości procesów biznesowych - w ramach posiadanych kompetencji,
  - c) podejmowanie decyzji o zastosowaniu mechanizmów zabezpieczających - w ramach posiadanych kompetencji,
  - d) nadzór nad realizacją standardów zarządzania ryzykiem,
  - e) nadzór nad zarządzaniem sytuacjami kryzysowymi, w tym podejmowanie decyzji o uruchomieniu planu awaryjnego.
- 4) Kadra kierownicza wszystkich szczebli odpowiada w zakresie swoich kompetencji za:
- a) realizację zadań związanych z zarządzaniem ryzykiem,
  - b) podejmowanie – w ramach posiadanych kompetencji – przedsięwzięć ograniczających ryzyko,
  - c) współpracę nadzorowanych komórek ze stanowiskiem ZRA,
  - d) wdrażanie rozwiązań zabezpieczających i mechanizmów wskazanych przez Zarząd,
  - e) sprawowanie kontroli wewnętrznej na kierowanym odcinku pracy i monitorowanie realizacji zaleceń pokontrolnych.
- 5) Radca prawny jest odpowiedzialny za:
- a) adekwatne doradztwo Zarządowi Banku w kwestiach prawa,
  - b) monitorowanie stanu prawnego oraz przedkładanie według potrzeb informacji o zmianach w systemie prawa z zakresu funkcjonowania Banku wraz z fachowym komentarzem,
  - c) sprawowanie kontroli legalności działania w celu zapewnienia zgodności wewnętrznych uregulowań, zawieranych umów z przepisami prawa.
- 6) Pracownik stanowiska ZRA pełni funkcję jednostki ds. zarządzania ryzykiem operacyjnym w obszarze identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka i zostają powierzone mu zadania w zakresie:
- a) identyfikacji, pomiaru i oceny zagrożeń związanych z ryzykiem operacyjnym dla wszystkich obszarów działalności banku oraz wszelkich nowych produktów, procesów i systemów,
  - b) opracowania metod redukcji ryzyka lub działań zabezpieczających, w tym opracowanie i weryfikacja regulaminów, procedur, instrukcji związanych z ryzykiem operacyjnym,
  - c) okresowego przetwarzania i przygotowywania informacji sprawozdawczych związanych z ryzykiem operacyjnym na potrzeby Zarządu i Rady Nadzorczej,
  - d) proponowania działań, zmierzających do utrzymania ryzyka operacyjnego na akceptowalnym poziomie,
  - e) współpracowania z merytorycznie właściwymi jednostkami/komórkami w zakresie realizowanych zadań,
  - f) prowadzenia zbioru dokumentacji w zakresie zgłaszania i ewidencjonowania incydentów oraz raportowania ryzyka,
  - g) dokonywania na bieżąco analiz i weryfikacji danych, zawartych w zgłoszeniach incydentów oraz porównań rejestrowanych strat z ewidencją rachunkową,
  - h) badania zachodzących związków pomiędzy incydentami a naruszeniami zasobów

- oraz innymi rodzajami ryzyka,
- i) dokonywania w celu ujawnienia słabości i zagrożeń analiz źródeł i czynników ryzyka, w tym przy wykorzystaniu Załącznika - Ankieta samooceny czynników ryzyka operacyjnego,
  - j) uczestniczenia w obliczaniu dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne wg przyjętej metody, określonej w „Instrukcji Oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu”.
- 7) Kadra pracownicza:
- a) identyfikuje i rejestruje incydenty na odpowiednim formularzu,
  - b) uczestniczy w wyjaśnianiu przyczyn ich powstawania i proponuje rozwiązania zabezpieczające,
  - c) wdraża wskazane przez przełożonych środki ochrony zasobów,
  - d) ma obowiązek dbania o bezpieczeństwo informacji przetwarzanych w środowisku teleinformatycznym. W przypadku wystąpienia incydentów naruszenia bezpieczeństwa, pracownikom zabrania się wykorzystywania słabości i luk odkrytych w zabezpieczeniach.
- 8) Stanowiska ds. Informatyki - zakres zadań i odpowiedzialności regulują procedury z zakresu zarządzania systemami informatycznymi i bezpieczeństwa informatycznego Banku.
- 9) Za obliczenie minimalnego wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne wg przyjętej metody, określonej w „Instrukcji Oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu” odpowiedzialny jest Główny księgowy.

4. Ryzyko płynności i finansowania

1. Ryzyko płynności – zagrożenie, utraty zdolności do finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, powodujące konieczność poniesienia nieakceptowalnych strat.
2. Ryzyko finansowania – zagrożenie niedostatku stabilnych źródeł finansowania w perspektywie średnio- i długoterminowej, skutkujące rzeczywistym lub potencjalnym ryzykiem niewywiązywania się przez bank z zobowiązań finansowych, takich jak płatności i zabezpieczenia, w momencie ich wymagalności w perspektywie średnio- i długoterminowej bądź w całości, bądź związane z koniecznością poniesienia nieakceptowalnych kosztów finansowania.
3. Utrzymywanie odpowiedniej płynności oznacza posiadanie lub łatwy dostęp do dostatecznej ilości środków finansowych, aby sprostać obecnemu lub potencjalnemu zapotrzebowaniu na te środki ze strony deponentów lub kredytobiorców.
4. Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.
5. Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem płynności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):
  - 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów, ze szczególnym uwzględnieniem aktywów długoterminowych,
  - 2) podejmowanie działań (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej,
  - 3) utrzymanie nadzorczych miar płynności.

6. Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku. Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.
7. Polityka stosowana przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem płynności polega na dążeniu do utrzymania optymalnej struktury aktywów i pasywów zapewniającej konkurencyjność na rynku, osiągnięcie zaplanowanego wyniku finansowego przy jednoczesnym zabezpieczeniu odpowiedniego poziomu płynności poszczególnych przedziałów płatności aktywów i pasywów.
8. Struktura posiadanych przez Bank aktywów powinna umożliwiać elastyczne dostosowywanie się do potrzeb płynnościowych. W tym celu Bank dywersyfikuje swoje aktywa według płynności, bezpieczeństwa, rentowności.
9. W obszarze zarządzania płynnością realizowane są następujące działania:
  - 1) utrzymywanie odpowiedniej pozycji płynności zgodnej z zapotrzebowaniem na płynność oraz jej prognozowanie,
  - 2) identyfikacja zagrożeń, pomiar i analiza ryzyka, monitorowanie płynności, w tym kontrola przestrzegania limitów, przewidziana alokacja kapitału na ryzyko,
  - 3) przygotowana reakcja na zagrożenia dla utrzymania płynności, w tym decyzje o uruchomieniu i realizacji planów oraz procedur awaryjnych,
  - 4) kontrola wewnętrzna i weryfikacja poprawności działania procesu zarządzania ryzykiem płynności,
  - 5) modyfikacja przyjętych założeń oraz metod.
10. W procesie zarządzania ryzykiem płynności Bank wykorzystuje różne metody jego pomiaru i oceny, w tym:
  - 1) ocenę pozycji płynnościowej na bazie dziennej i śróddziennej,
  - 2) prognozy przepływów,
  - 3) badanie luki płynności kontraktowej i urealnionej,
  - 4) nadzorcze miary płynności krótkoterminowej i długoterminowej,
  - 5) system limitów,
  - 6) wskaźniki pomocnicze pozwalające na ocenę istotnych z punktu widzenia płynności obszarów,
  - 7) badanie stabilności i koncentracji bazy depozytowej,
  - 8) testy warunków skrajnych,
  - 9) plan pozyskania środków obcych uznanych za stabilne źródło finansowania.
- 10) pogłębioną analizę płynności długoterminowej.
11. W Banku przeprowadzane są testy scenariuszowe ryzyka płynności w oparciu o zdefiniowane warianty zmian otoczenia Banku i badany jest ich wpływ na sytuację płynnościową Banku (testowanie planów awaryjnych). Analizowane warianty to: kryzys wizerunkowy, utrata zaufania do Banku, wpływ środków kanałami innymi niż tradycyjne, agresywne działania konkurencji, spadek jakości aktywów, efekt drugiej rundy, konieczność realizacji zobowiązań pozabilansowych, zakłócenia działania systemów płatniczych i rozliczeniowych. Każdy z wariantów zostaje określony za pomocą parametrów wzmożenia wpływów lub osłabienia wpływów środków do Banku. Dla każdego parametru testu wybierana jest maksymalna siła zmian spośród wszystkich wybranych wariantów. Zbiór wybranych zmian stanowi podstawę do wyznaczenia wpływów i wpływów w każdym ze

scenariuszy. Na ich podstawie wyznaczone zostają zmodyfikowane wartości wskaźnika LCR oraz kwoty ewentualnych niedoborów płynności i koszt ich finansowania.

12. W wyniku sporządzanych cyklicznie prognoz przepływów w określonych przedziałach czasowych w Banku, ustalony zostaje horyzont przeżycia. Oszacowany „horyzont przeżycia” wynosił powyżej miesiąca co oznacza, że Bank w swoim portfelu posiada duży wolumen aktywów płynnych o wysokiej jakości, które umożliwią finansowanie zarówno działalności bieżącej, jak i w dłuższym okresie. Bank posiada awaryjne źródła finansowania, których struktura i wysokość jest regularnie monitorowana.

Plan awaryjny Banku uruchamiany jest w sytuacji zagrożenia utraty płynności na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka. W 2020 roku nie wystąpiła konieczność uruchamiania planu awaryjnego.

13. W okresie całego 2020 roku Bank utrzymywał nadwyżkę nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych, jako zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności. W skład wysokiej jakości nieobciążonych aktywów płynnych wchodziły m.in.: pozycje uznawane jako zabezpieczenie przez NBP papiery wartościowe (bony pieniężne, obligacje skarbowe).

Według stanu na 31.12.2020r. aktywa płynne wchodzące w skład nadwyżki płynności wyniosły 102.300 tys.zł.

14. W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uwzględniono strukturę i kompetencje wynikające z Regulaminu Organizacyjnego Banku.

15. Od 01.01.2016r. Bank funkcjonuje w ramach Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS (IPS). Stanowi to dodatkowy element zabezpieczenia płynności i daje możliwość pozyskania (na podstawie zawartych umów) awaryjnego finansowania powstałych niedoborów płynności. Ogranicza to także ryzyko dostępu do finansowania na wypadek obniżenia oceny kredytowej Banku.

16. Polityka Banku dotycząca informacji zarządczej w zakresie ryzyka płynności polega na odpowiednio szybkim i częstym dostarczaniu Kierownictwu Banku informacji nt. płynności, aby odpowiednio zarządzać pozycją płynności Banku, w celu wykonywania zobowiązań płatniczych w warunkach normalnych i skrajnych. Raporty w zakresie ryzyka płynności wraz ze stosownym opisem oraz komentarzem w formie analizy przekazywane są:

- 1) co miesiąc Zarządowi Banku,
- 2) co kwartał Radzie Nadzorczej Banku.

17. Kluczowe znaczenie dla Banku ma kształtowanie się płynności w okresie do 1 miesiąca, która wymaga stałej i bieżącej oceny, aby zapewnić odpowiedni poziom rezerwy płynności.

18. Działalność Banku na przestrzeni 2020 roku utrzymywała się w ramach akceptowalnego poziomu ryzyka płynności i finansowania, obowiązujących w Banku poziomów tolerancji na ryzyko i limitów ostrożnościowych. Nadzorcze normy płynności wg stanu na 31.12.2020 roku ukształtowały się następująco:

Tab. 1. Nadzorcze miary płynności wg stanu na dzień 31.12.2020r.

Wskaźnik		Stan na 31.12.2020r.
M1	Luka płynności krótkoterminowej (tys.zł.)	78.208,34
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,61
M3	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi	3,35
M4	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	2,23
LCR	Wskaźnik pokrycia wpływów netto	2,70

NSFR	Wskaźnik stabilnego finansowania	1,55
------	----------------------------------	------

19. W celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów, dokonywana jest analiza rozkładu ich zapadalności/wymagalności w poszczególnych przedziałach czasowych obliczając wskaźniki tzw. luki płynności. Luka jest wyliczana w następujących przedziałach czasowych:

- 1) a`vista – stan na dany dzień
- 2) powyżej 1 dnia do 7 dni,
- 3) powyżej 7 dni do 1 m-ca,
- 4) powyżej 1 m-ca do 3 m-cy,
- 5) powyżej 3 m-cy do 6 m-cy ,
- 6) powyżej 6 do 12 m-cy i w przedziałach powyżej tego okresu.

Tab.2. Zestawienie wskaźników luki skumulowanej urealnionej wg stanu na 31.12.2020r.

Luka wg stanu na 31.12.2020r.	A`vista	Powyżej 1 dnia do 7 dnia	Powyżej 7 dni do 1-mca	Powyżej 1-m-ca do 3 mcy	Powyżej 3 m-cy do 6 mcy	Powyżej 6 m-cy do 12 m-cy	Powyżej 1 roku
Wskaźnik skumulowanej luki płynności	0,93	0,80	0,75	0,95	0,86	0,87	1,01

20. Głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty osób prywatnych oraz podmiotów sektora małych i średnich przedsiębiorstw – udział depozytów podmiotów niefinansowych w sumie bilansowej na 31 grudnia 2020r. wyniósł 80,9%. Bank nie pozyskuje depozytów oferowanych wyłącznie drogą elektroniczną. Uzupełnieniem działalności depozytowej są środki budżetowe (JST). Bank opiera swoją działalność kredytową o depozyty stabilne. Wskaźnik stabilności bazy depozytowej na 31.12.2020r. wyniósł 66,1%.
21. Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności i na ich podstawie ustala założenia do przeprowadzania testów warunków skrajnych, polegających na sprawdzeniu sytuacji w jakiej znalazłby się Bank w przypadku zaistnienia sytuacji nieoczekiwanej i jednoczesnej konieczności utrzymania nadzorczych miar płynności na wymaganym przepisami prawa poziomie. Przeprowadzony test warunków skrajnych zakładający nagły spadek zobowiązań bieżących i terminowych od sektora niefinansowego i budżetowego o 20%, przy jednoczesnym założeniu konieczności utrzymania wartości współczynnika płynności krótkoterminowej (M2) oraz współczynnika pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (M4) na poziomie minimum 1,00 wykazał, że wskaźniki zostały dotrzymane. W celu oszacowania dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko płynności, przeprowadzany jest test warunków skrajnych zakładający nagły odpływ 20% aktywów płynnych, wyliczanych w badaniu poziomu wskaźnika LCR, przy jednoczesnym założeniu utrzymania wskaźnika LCR na poziomie min. 1,00. Ponieważ po przeprowadzeniu testu wskaźnik LCR utrzymywał się powyżej wymaganego minimalnego stanu, nie wystąpiła konieczność alokowania kapitału na ryzyko płynności. Przeprowadzony test odwrócony polegający na określeniu maksymalnych wpływów, przy których miara LCR osiągnie poziom minimalnego limitu wskazuje na wysokie zabezpieczenie płynności płatniczej Banku.

22. W procesie zarządzania ryzykiem płynności i finansowania uczestniczą:

1) Rada Nadzorcza:

- a) sprawuje nadzór nad zgodnością strategii w zakresie zarządzania płynnością z ogólną strategią i planem finansowym Banku,
- b) zatwierdza założenia strategii zarządzania płynnością, w tym maksymalny poziom ryzyka płynności (tolerancja ryzyka płynności), jakie może obciążać Bank oraz strukturę bilansu,
- c) zatwierdza przygotowaną przez Zarząd strukturę organizacyjną Banku, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka płynności,
- d) zatwierdza metody szacowania wymogów wewnętrznych, limity alokacji kapitału z tytułu ryzyka płynności oraz założenia do przeprowadzanych testów warunków skrajnych,
- e) zapewnia, by członkowie Zarządu i odpowiedni pracownicy posiadali właściwe kompetencje,
- f) dokonuje okresowej oceny poziomu ryzyka płynności na podstawie informacji przedstawianych przez Zarząd.

2) Zarząd Banku:

- a) odpowiada za organizację i całokształt procesu zarządzania ryzykiem, w tym określa zasady polityki zarządzania ryzykiem, strukturę bilansu, metody i techniki pomiaru ryzyka, zasady systemu informacji,
- b) podejmuje decyzje dotyczące kształtowania struktury bilansu oraz struktury płatności aktywów i pasywów (poprzez odpowiednią parametryzację produktów),
- c) podejmuje decyzje dotyczące kształtowania akceptowalnego poziomu ryzyka oraz realizacji wyznaczonych celów,
- d) dokonuje okresowych ocen ryzyka na posiedzeniach,
- e) dokonuje przeglądu założeń, scenariuszy oraz rezultatów testów warunków skrajnych, zapewnienia, aby testy warunków skrajnych były analizowane odpowiednio konserwatywnie, bez względu na bieżącą sytuację płynnościową Banku, a rezultaty przeprowadzonych testów warunków skrajnych były wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem,
- f) odpowiada za regularne raportowanie wniosków z testów warunków skrajnych Radzie Nadzorczej,
- g) uruchamia odpowiednie do sytuacji plany awaryjne,
- h) zapewnia pracownikom uczestniczącym w procesie zarządzania ryzykiem zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności oraz niezbędne wsparcie informatyczne,
- i) wprowadza podział realizowanych w Banku zadań, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka płynności od działalności operacyjnej,
- j) sprawuje nadzór nad całym systemem zarządzania ryzykiem,
- k) zapewnia okresową informację dla Rady Nadzorczej przedstawiającą w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny wielkość ryzyka płynności w działalności Banku,
- l) odpowiada za system informacji zarządczej i poprawność polityki informacyjnej (ujawnień) w zakresie zarządzania ryzykiem płynności.

3) Prezes Zarządu:

- a) w ramach podziału obszarów nadzoru pomiędzy członków Zarządu, odpowiada za zapewnienie płynności Banku,
- b) przekazuje właściwym komórkom decyzje Zarządu do wykonania,

- c) nadzoruje działania w ramach Planu awaryjnego,
  - d) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez pracowników stanowisk ZRA,
  - e) zatwierdza wyliczenia nadzorczych miar płynności,
  - f) odpowiada za przekazanie do KNF zestawienia nadzorczych miar płynności oraz powiadomienie Komisji w przypadkach ukształtowania się miar nadzorczych poniżej obowiązujących wymogów,
  - g) opiniuje założenia strategii oraz wewnętrzne uregulowania (instrukcje i procedury), limity, a także regulacje dotyczące nowo wprowadzanych produktów.
- 4) Wiceprezes ds. finansowo-księgowych:
- a) sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem finansowym Banku, polityką inwestycyjną,
  - b) nadzoruje i podejmuje decyzje związane z kształtowaniem płynności bieżącej i gotówkowej,
  - c) sprawuje nadzór nad realizacją zadań przez Głównego księgowego i podległych mu pracowników oraz pracowników stanowisk kasowo-skarbcowych w zakresie dokonywania czynności związanych z zarządzaniem płynnością w tym rozpoznawania zapotrzebowania Banku na środki płynne,
- 5) Pracownik Stanowiska ZRA:
- a) jest odpowiedzialny za gromadzenie, przetwarzanie informacji, pomiar i monitorowanie poziomu ryzyka płynności Banku oraz jego sprawozdawanie w oparciu o przyjęte normy i procedury zawarte w Instrukcji oraz opracowywanie regulacji wewnętrznych,
  - b) sporządza do końca każdego miesiąca prognozy kształtowania się płynności w ciągu kolejnych 12 -tu miesięcy z uwzględnieniem horyzontów czasowych określonych w Instrukcji,
  - c) sporządza pogłębioną analizę płynności długoterminowej,
  - d) prognozuje każdego dnia roboczego kształtowanie się nadzorczych miar płynności na dzień następny oraz przekazuje komórce księgowości niezbędne informacje do podjęcia czynności w celu zapewnienia ich wymaganej wielkości,
  - e) dokonuje każdego dnia roboczego obliczeń nadzorczych miar płynności oraz przekazuje wyniki wraz z niezbędnymi informacjami Prezesowi Zarządu,
  - f) codziennie sporządza i przekazuje sprawozdanie z zakresu nadzorczych miar płynności do Banku Zrzeszającego,
  - g) bieżąco monitoruje kształtowanie się terminów płatności kluczowych pozycji aktywów i pasywów pod kątem stałego utrzymania wymaganej wielkości miar nadzorczych oraz optymalnej wielkości środków na rachunkach bieżących w Banku BPS SA,
  - h) dokonuje miesięcznych analiz ryzyka płynności, jego wpływu na sytuację ekonomiczną Banku, w tym kształtowania się limitów, wskaźników, stabilności bazy depozytowej, stabilności źródeł finansowania oraz pozostałych czynników związanych z planowaną i rzeczywistą płynnością,
  - i) sporządzając analizy w zakresie ryzyka płynności uwzględnia i korzysta z danych wynikających z procesów zarządzania pozostałymi rodzajami ryzyka występującymi w Banku,
  - j) przeprowadza testy warunków skrajnych w tym analizy scenariuszowe dla różnego rodzaju krótkoterminowych i utrzymujących się w czasie, zarówno wewnętrznych jak i systemowych warunków skrajnych (oddzielnie, jak również łącznie),

- k) opracowuje, przy wykorzystaniu programów informatycznych, okresowe sprawozdania i raporty dotyczące tego obszaru na potrzeby Zarządu oraz Rady Nadzorczej w ramach wewnętrznego raportowania,
  - l) analizuje wpływ obecnej i przyszłej sytuacji na rynku międzybankowym i sytuacji ogólnogospodarczej na ryzyko płynności Banku,
  - m) przedkłada Zarządowi za pośrednictwem Prezesa Zarządu propozycje rozwiązań, wielkości limitów w tym obszarze pod kątem kształtowania akceptowalnego poziomu ryzyka,
  - n) dokonuje okresowego (miesięcznego) wyznaczenia (aktualizacji) wymogu kapitałowego,
  - o) prowadzi zbiory dokumentacji związanej z wykonywaniem zadań przypisanych temu stanowisku,
  - p) współpracuje z Głównym księgowym, stanowiskami księgowości, kasowymi, skarbcowymi oraz pozostałymi w zakresie wykonywanych zadań.
- Bezpośrednie zadania, mające na celu zapewnienie jak najbardziej rentownego zagospodarowania środków oraz wywiązania się Banku z zobowiązań z tytułu zawartych umów są bieżąco realizowane z uwzględnieniem zasady współpracy oraz koordynacji działań.
- 6) Główny księgowy:
- a) odpowiada za utrzymanie środków na rachunku bieżącym w Banku Zrzeszającym w ilości zapewniającej wywiązanie się z bieżących i przyszłych zobowiązań Banku, w tym likwidowanie przejściowych niedoborów środków oraz utrzymanie rezerwy obowiązkowej na wymaganym przepisami NBP poziomie,
  - b) odpowiada za zarządzanie pozostałymi rachunkami Banku w Banku BPS SA,
  - c) podejmuje decyzje dotyczące przemieszczania oraz pozyskiwania środków, lokowania na rynku lokat międzybankowych,
  - d) przedstawia propozycje kwot transakcji papierami wartościowymi (np. bonami pieniężnymi NBP, bonami skarbowymi, obligacjami),
  - e) odpowiada za prawidłowość i bezpieczeństwo zawieranych transakcji,
  - f) odpowiada za maksymalizowanie dochodów z przeprowadzanych transakcji (zapewnienie maksymalizacji dochodów przy jednoczesnym utrzymaniu bezpiecznego poziomu ryzyka płynności),
  - g) odpowiada za rentowność transakcji dokonywanych na rynku pieniężnym i papierów wartościowych,
  - h) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez podległych pracowników stanowisk księgowości,
- 7) Dyrektorzy Oddziałów są odpowiedzialni za zapewnienie optymalnego poziomu gotówki w kasach nadzorowanych Oddziałów i POK. Zadania Dyrektora Oddziału obejmują:
- a) bieżące monitorowanie stanu gotówki w kasach i bankomatach administrowanych przez Oddział,
  - b) bieżące monitorowanie kształtowania się limitów pogotowia kasowego,
  - c) prognozowanie zapotrzebowania na gotówkę,
  - d) podejmowanie decyzji o potrzebie zasileń lub odprowadzeń gotówki (kas przypisanych Oddziałowi),
  - e) bieżącą współpracę ze stanowiskiem kasowym i skarbcowym w Centrali w zakresie

zasilen lub odprowadzeń gotówki.

8) Pracownik Stanowiska księgowości:

- a) jest odpowiedzialny za codzienne monitorowanie poziomu salda na rachunkach bieżących w Banku BPS SA w celu efektywnego wykorzystania środków i zabezpieczenia środków na bieżące rozliczenia Banku,
- b) zna specyfikę potrzeb biznesowych rządzących terminami przepływów płynności oraz śróddziennym zapotrzebowaniem na środki w podziale na istotne rodzaje działalności Banku, w tym w szczególności: działalność kredytowa: wypłaty kredytów, działalność depozytowa: zrywanie lub wypłaty depozytów, rozliczenia dokonywane na rzecz klientów oraz kluczowych klientów,
- c) identyfikuje kluczowe momenty w ciągu dnia, dni i okoliczności, w których przepływy płynności i możliwe zapotrzebowanie na środki płynne w ciągu dnia mogą być szczególnie wysokie,
- d) księguje operacje uznające i obciążające rachunek bieżący Banku w danym dniu, biorąc pod uwagę wszystkie czynniki kształtujące poziom rachunku i na tej podstawie ustala saldo rachunku na koniec dnia,
- e) w przypadku prognozowanego niedoboru środków na rachunku bieżącym powiadamia niezwłocznie Głównego księgowego o kwocie niedoboru oraz proponuje rozwiązania jego zlikwidowania zgodnie z przyjętym algorytmem postępowania,
- f) ustala kwotę rzeczywistego stanu wolnych środków do ulokowania,
- g) proponuje kwoty i terminy na jakie mają zostać ulokowane wolne środki (lokaty w BPS SA na dłuższe okresy) oraz wylicza kwotę na lokatę typu O/N,
- h) współpracuje na bieżąco z pracownikiem stanowiska ZRA i Głównym księgowym pod kątem regulacji bieżącej płynności oraz spełniania codziennych norm nadzorczych,
- i) codziennie sporządza i przekazuje sprawozdanie z zakresu nadzorczych miar płynności do Banku Zrzeszającego,
- j) realizuje transakcje (np. lokaty, papiery wartościowe) zgodnie z podjętymi decyzjami.

9) Pracownik Stanowiska kasowego i skarbcowego:

- a) jest odpowiedzialny za zapewnienie optymalnego stanu gotówki w placówkach Banku oraz przepływy gotówki pomiędzy placówkami,
- b) sprawdza stan gotówki w skarbcu i kasach na początek dnia,
- c) bieżąco monitoruje poziom gotówki w skarbcu oraz kształtowanie się limitów pogotowia,
- d) współpracuje z pracownikami kas w placówkach w kwestiach zapotrzebowania na gotówkę lub jej odprowadzenia,
- e) współpracuje w kwestiach przepływów gotówki ze stanowiskiem księgowości oraz pozostałymi komórkami (wypłaty dużych kwot kredytów, depozytów),
- f) ustala stan gotówki pozostającej w dyspozycji Banku,
- g) ustala stan gotówki odprowadzanej do Banku Zrzeszającego na rachunek Banku lub określa zapotrzebowania na gotówkę,
- h) wykonuje czynności związane z przyjmowaniem gotówki od placówek, zasilanie ich w gotówkę oraz odprowadzeniem do BPS SA;

10) Pracownicy Stanowisk ds. depozytów i rozliczeń i Stanowisk ds. kredytów zobowiązani są do:

- a) ustalania kwot większych planowanych wypłat z rachunków klientów, ustalania wypłat kredytów jak również bieżącego informowania w tych sprawach pracowników stanowisk kasowo – skarbcowego i księgowości,
- b) realizacji Strategii, planów i polityk Banku w zakresie pozyskiwania depozytów i udzielania kredytów,
- c) zgłaszania kierownictwu informacji o niepokojących sygnałach, mogących wpłynąć niekorzystnie na sytuację Banku (obserwacja zachowań klientów),
- d) dbania o jak najlepszy wizerunek Banku oraz do rzetelnej obsługi klientów,
- e) kształtowania pozytywnej relacji z klientami Banku.

5. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

- 1. Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym (IRRBB) – obecne lub przyszłe ryzyko zarówno dla dochodów jak i wartości ekonomicznej instytucji wynikające z niekorzystnych zmian stóp procentowych, które wpływają na instrumenty wrażliwe na zmiany stóp procentowych.
- 2. Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie zmienności wyniku finansowego oraz zmian ekonomicznej wartości kapitału, wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowanych przez Radę Nadzorczą.
- 3. Cel ten jest realizowany poprzez:
  - 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów i pasywów oprocentowanych aby ograniczyć ryzyko bazowe oraz ryzyka przeszacowania,
  - 2) podejmowanie odpowiedniej polityki cenowej (w tym działań marketingowych), żeby utrzymać odpowiednią do skali działalności stabilną bazę depozytową oraz dochodowy portfel kredytowy,
  - 3) codzienną realizację polityki stóp procentowej w procesie sprzedaży produktów bankowych.
- 4. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową odbywa się poprzez:
  - 1) kształtowanie oprocentowania aktywów i pasywów,
  - 2) wydłużanie terminów aktywów bądź pasywów poprzez szersze zastosowanie instrumentów o stałej stopie procentowej,
  - 3) skracanie terminów aktywów bądź pasywów poprzez zwiększanie udziału instrumentów o zmiennej stopie procentowej,
  - 4) zmianę długości zapadalności aktywów o oprocentowaniu stałym,
  - 5) zwiększenie liczby umów z klauzulą możliwej zmiany oprocentowania,
  - 6) zmniejszenie lub zwiększenie zaangażowania aktywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych w aktywach ogółem.
- 5. Bank dokonuje pomiaru i monitorowania ryzyka stopy procentowej w oparciu o następujące metody:
  - 1) raport luki – metoda oparta na analizie luki stopy procentowej,

- 2) metodę symulacji wpływu zmian oprocentowania na wynik finansowy i fundusze własne z wykorzystaniem limitów,
  - 3) analizę kształtowania się przedterminowych spłat kredytów i wypłat depozytów,
  - 4) analiza struktury aktywów i pasywów wrażliwych,
  - 5) raport kształtowania się marży,
  - 6) wskaźniki i limity.
6. Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej dla wszystkich walut łącznie, z uwagi na fakt, że skala działalności walutowej prowadzonej w Banku jest nieznacząca.
  7. Profil ryzyka stopy procentowej występującego w Banku, ustalony w oparciu o doświadczenia historyczne obejmuje następujące główne kategorie:
    - 1) ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania (luki) – wynikające ze struktury terminowej instrumentów wrażliwych na stopę procentową, którego źródłem są różnice w czasie zmian oprocentowania, obejmujące zmiany w strukturze terminowej stóp procentowych występujące w sposób spójny na krzywej rentowności (ryzyko równoległe) lub zróżnicowane w poszczególnych okresach (ryzyko nierównoległe).
    - 2) ryzyko bazowe wynika ze zmiany relacji pomiędzy oprocentowaniem instrumentów wrażliwych na stopy procentowe, które mają podobne okresy przeszacowania, ale są wyceniane przy użyciu różnych indeksów stóp procentowych, związane z niedoskonałą korelacją podczas korekty stóp różnych instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych o podobnych cechach w zakresie zmian oprocentowania. Podstawowe znaczenie ma tu rozpiętość (spread) między różnymi stopami bazowymi, która może zmienić się niespodziewanie i niesymetrycznie oraz wzajemna relacja posiadanych przez Bank aktywów i pasywów w ramach poszczególnych stawek bazowych; ryzyko bazowe związane jest również z ograniczonymi możliwościami zmiany oprocentowania poszczególnych aktywów i pasywów, z uwagi na niski poziom zastosowanych stóp procentowych; ryzyko bazowe wzmocnione jest poprzez stosowane przez Bank mnożniki (wskaźniki) określające relację zmiany oprocentowania aktywów i pasywów w stosunku do zmiany stawek bazowych. Zmiana stóp podstawowych NBP i stóp rynku międzybankowego o określoną wartość powoduje jednakową co do kierunku i wartości zmianę oprocentowania wszystkich aktywów i pasywów wrażliwych z wyłączeniem produktów, których formuła oprocentowania zawiera mnożniki korygujące wartość danej stawki bazowej.
    - 3) ryzyko opcji klienta wynika z opcji (wbudowanych i jawnych), dzięki którym instytucja lub jej klient może zmienić wartość i harmonogram przepływów pieniężnych, tj.:
      - wynikających z instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w przypadku gdy posiadacz prawie na pewno skorzysta z opcji, ponieważ jest to w jego interesie finansowym,
      - wynikających z domyślnej elastyczności instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych lub z charakterystyki tych instrumentów, takiej, że zmiany stóp procentowych mogą wpłynąć na zmianę zachowania klienta (wbudowane ryzyko behawioralne związane z opcjami).
  8. Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej z częstotliwością miesięczną. Wyniki pomiaru w formie analizy przekazywane są:

- 1) co miesiąc Zarządowi Banku,
- 2) co kwartał Radzie Nadzorczej Banku.
9. W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej uczestniczą:
  - 1) Rada Nadzorcza:
    - a) sprawuje nadzór nad realizacją przyjętej strategii i polityki w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej, zatwierdza jej założenia,
    - b) zatwierdza przygotowaną przez Zarząd strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka,
    - c) zatwierdza metody szacowania wymogów wewnętrznych, limity alokacji kapitału z tytułu ryzyka stopy procentowej,
    - d) dokonuje okresowej analizy i oceny w zakresie całościowego narażenia Banku na ryzyko, w oparciu o okresowe informacje uzyskane od Zarządu Banku;
  - 2) Zarząd Banku:
    - a) odpowiada za organizację i prawidłowe funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem, w tym:
      - jest odpowiedzialny za opracowanie i wdrożenie strategii, polityki oraz procedur (instrukcji),
      - zatwierdza limity określające narażenie Banku na ryzyko stopy procentowej,
      - zapewnia pracownikom uczestniczącym w procesie zarządzania ryzykiem zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności oraz niezbędne wsparcie informatyczne,
      - sprawuje nadzór nad całym systemem zarządzania ryzykiem.
    - b) dokonuje oceny stopnia narażenia Banku na ryzyko obniżenia wyniku finansowego w oparciu o raporty przedkładane przez Pracownika stanowiska ZRA,
    - c) podejmuje decyzje dotyczące wysokości oprocentowania poszczególnych produktów depozytowych i kredytowych,
    - d) podejmuje bieżące decyzje operacyjne, dotyczące zabezpieczenia Banku przed ryzykiem,
    - e) raportuje kwartalnie do Rady Nadzorczej w zakresie całościowego narażenia Banku na ryzyko;
  - 3) Nadzorujący Członek Zarządu:
    - a) w ramach podziału zadań na szczeblu Zarządu sprawuje nadzór oraz odpowiada za prawidłowe zarządzanie ryzykiem w skali Banku,
    - b) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez Pracowników stanowisk ZRA,
    - c) opiniuje założenia strategii / polityki, wewnętrzne uregulowania (instrukcje, procedury), limity ryzyka stopy procentowej, a także regulacje dotyczące nowo wprowadzanych produktów,
  - 4) Wiceprezes ds. handlowych sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją bieżących zadań operacyjnych przez podległych pracowników;
  - 5) Główny księgowy odpowiada za prawidłowe wprowadzanie oprocentowania aktywów i pasywów w systemie informatycznym;
  - 6) Dyrektorzy Oddziałów sprawują bezpośredni nadzór nad realizacją bieżących zadań operacyjnych przez podległych pracowników;
  - 7) Pracownik stanowiska ZRA:
    - a) jest odpowiedzialny za pomiar i monitorowanie ryzyka stopy procentowej w oparciu o

- przyjęte normy i procedury,
- b) dokonuje analiz czynników ryzyka, prognoz wpływu zmian stóp procentowych na wynik finansowy i fundusze Banku,
  - c) opracowuje, przy wykorzystaniu programów informatycznych, okresowe (miesięczne / kwartalne) raporty i informacje dotyczące ryzyka dla Zarządu oraz Rady Nadzorczej,
  - d) przedkłada Zarządowi Banku propozycje wewnętrznych uregulowań, w tym w zakresie: polityki stóp procentowych, minimalizacji ryzyka, wielkości limitów, terminów przeszacowania aktywów i pasywów,
  - e) weryfikuje stosowane metody pomiaru ryzyka stopy procentowej,
  - f) dokonuje badań opłacalności nowych produktów i ryzyk z nimi związanych, w tym sporządza kalkulacje stóp procentowych i marż,
  - g) monitoruje kształtowanie się poziomu marż Banku,
  - h) współpracuje z Głównym księgowym w aspekcie rentowności transakcji na rynku pieniężnym i papierów wartościowych,
  - i) bada interakcje pomiędzy ryzykiem stopy procentowej, a innymi rodzajami ryzyka,
  - j) dokonuje wyznaczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego wg metody określonej w „Instrukcji Oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu”.
10. Testem warunków skrajnych objęta jest zmiana wyniku z tytułu odsetek w skali 12 miesięcy, na skutek zmian stóp procentowych NBP o 200 punktów bazowych. Bank w cyklach kwartalnych przeprowadza nadzorcze testy warunków skrajnych w zakresie ryzyka stopy procentowej, badając wpływ ich wystąpienia na poziom wartości ekonomicznej kapitału (EVE). Dodatkowo przeprowadzany jest odwrócony test warunków skrajnych, w ramach którego obliczana jest maksymalna zmiana wszystkich stóp referencyjnych, przy której oszacowana zmiana wyniku odsetkowego jest równa planowanemu na dany rok wynikowi finansowemu brutto (zmiana stóp procentowych, przy której Bank nie poniesie straty brutto). Test przeprowadzany jest z częstotliwością miesięczną.

6. Ryzyko braku zgodności

- 1. Ryzyko braku zgodności – jest to ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania.
- 2. Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku jest ograniczanie ryzyka występowania strat operacyjnych oraz dążenie do ich minimalizowania.
- 3. W celu ograniczania ryzyka braku zgodności w Banku podejmowane są następujące działania:
  - 1) opracowanie, wdrożenie i przestrzeganie „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu”, zawierającej procedury monitorowania i ograniczania tego ryzyka,
  - 2) przydzielenie zadań w zakresie analizy ryzyka braku zgodności odpowiednim komórkom organizacyjnym Banku,
  - 3) identyfikacja ryzyka nowych produktów, w tym ryzyka prawnego wynikającego z wzorów umów lub groźby ryzyka braku zgodności samego produktu,
  - 4) unikanie ryzyka reputacji poprzez odpowiednią politykę związaną z klientami i transakcjami (np. unikanie kontrahentów, z którymi Bank nie zamierza podejmować współpracy np. z krajów o niejasnej sytuacji prawno – politycznej, z którymi współpraca może być obciążona ryzykiem utraty reputacji, wykorzystywanie istniejących list podmiotów podejrzanych o wspieranie terroryzmu, objętych sankcjami itp. czy takich

- których działalność może być sprzeczna z powszechnie obowiązującymi przepisami),
- 5) bieżące śledzenie zmian w przepisach zewnętrznych i terminowe wprowadzanie zmian do regulacji wewnętrznych, (w oparciu m.in. o wzorce Banku Zrzeszającego),
  - 6) współpraca z Bankiem Zrzeszającym w zakresie dostosowania wewnętrznych regulacji do zmian przepisów zewnętrznych,
  - 7) współpraca z dostawcami systemów informatycznych,
  - 8) przeprowadzanie okresowych weryfikacji przyjętych regulacji,
  - 9) testowanie warunków skrajnych,
  - 10) prowadzenie i stała aktualizacja rejestru regulacji wewnętrznych, obowiązujących w Banku,
  - 11) zapewnienie sprawnego przepływu informacji o zmianach przepisów,
  - 12) szkolenia pracowników,
  - 13) stosowanie zapisów zawartych w Zasadach dobrej praktyki bankowej Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu,
  - 14) monitorowanie przestrzegania Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych,
  - 15) modyfikacja istniejących procesów biznesowych realizowanych w Banku,
  - 16) wprowadzenie lub modyfikacja mechanizmów systemowych (praw dostępu, blokad itp.),
  - 17) stosowanie i monitorowanie mechanizmów kontrolnych,
  - 18) kontrola przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku,
  - 19) identyfikacja i ocena bieżąca ryzyka w zakresie klauzul niedozwolonych UOKiK,
  - 20) okresowy audyt przyjętych rozwiązań.
4. W obszarze zarządzania ryzykiem są realizowane następujące grupy czynności:
    - 1) wykonywane w ramach zarządzania operacyjnego (bieżącego),
    - 2) związane z procesem identyfikacji, pomiaru, ewidencjonowania, monitorowania, limitowania, kontroli (stosowania mechanizmów kontrolnych, środków/mechanizmów ograniczających ryzyko) i raportowania ryzyka.
  5. Bank zarządza konfliktem interesów
  6. Raporty dotyczące procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności sporządzane są w cyklach kwartalnych dla Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.
  7. W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności uczestniczą:
    - 1) Rada Nadzorcza:
      - a) sprawuje ogólny nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności, w tym zatwierdza założenia polityki zgodności,
      - b) dokonuje okresowej oceny efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności w oparciu o otrzymywane raporty w sprawie ryzyka oraz sprawozdania z przeprowadzonych kontroli wewnętrznych i audytu. Rada Nadzorcza wykorzystuje również wyniki regularnej oceny zewnętrznej, przeprowadzanej przez niezależny podmiot oraz protokoły sporządzane przez organ nadzoru bankowego,
      - c) zapewnia niezależność stanowiska ds. zgodności,
      - d) dba o przestrzeganie zasad Ładu Korporacyjnego w zakresie związanym z zapewnieniem zgodności i zarządzaniem ryzykiem braku zgodności,
    - 2) Zarząd Banku:
      - a) odpowiada za skuteczność funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności, w tym za organizację i całokształt procesu zarządzania ryzykiem,
      - b) w ramach procesu określa zasady polityki zarządzania ryzykiem, metody pomiaru

- ryzyka i kontroli, zasady systemu informacji,
  - c) podejmuje decyzje dotyczące działań, mających na celu ograniczenie skutków ryzyka,
  - d) podejmuje decyzje dotyczące działań naprawczych lub dyscyplinujących, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości,
  - e) podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku z stanowiskiem ds. zgodności,
  - f) dokonuje oceny skuteczności funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem oraz przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka oraz efektów zarządzania tym ryzykiem;
- 3) Nadzorujący Członek Zarządu (Prezes Zarządu):
- a) odpowiada za prawidłowe zarządzanie ryzykiem w skali Banku, w tym monitorowanie usuwania stwierdzonych nieprawidłowości,
  - b) podejmuje decyzje o sposobie wykorzystania informacji uzyskanych w ramach realizowanej funkcji kontroli oraz zadań realizowanych przez stanowisko ds. zgodności oraz audyt wewnętrzny,
  - c) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez podległych pracowników;
- 4) Pracownik stanowiska ds. zgodności:
- a) uczestniczy w procesie identyfikacji ryzyka braku zgodności, w szczególności poprzez analizę przepisów prawa, regulacji wewnętrznych Banku, standardów rynkowych,
  - b) uczestniczy, na zlecenie Prezesa Zarządu, w wewnętrznych postępowaniach wyjaśniających,
  - c) informuje właścicieli regulacji o planowanych zmianach w przepisach prawa,
  - d) opiniuje nowe produkty pod kątem ryzyka ewentualnego wystąpienia zdarzeń ryzyka braku zgodności,
  - e) opiniuje projekty regulacji wewnętrznych lub dba o uzyskanie odpowiednich opinii prawnych w celu uzyskania zgodności z zewnętrznymi przepisami prawa i regulacjami nadzorczymi,
  - f) opracowuje projekty regulacji wewnętrznych określających co najmniej cel, zakres i szczegółowe zasady działania stanowiska ds. zgodności,
  - g) ocenia ryzyko braku zgodności,
  - h) stosuje, bazując na ocenie ryzyka braku zgodności, mechanizmy kontrolne oraz monitoruje ich skuteczność poprzez ich weryfikację bieżącą i testowanie,
  - i) odpowiednio dokumentuje czynności wykonywane przez stanowisko ds. zgodności,
  - j) monitoruje i ocenia poziom ryzyka braku zgodności po zastosowaniu mechanizmów kontrolnych,
  - k) współpracuje z Bankiem Zrzeszającym, Spółdzielnią Systemu Ochrony oraz innymi podmiotami zewnętrznymi w zakresie wynikającym z konieczności zapewnienia zgodności,
  - l) okresowo raportuje w zakresie ryzyka braku zgodności do Zarządu, Komitetu Audytu, Rady Nadzorczej zgodnie z SIZ.
- Szczegółowo zadania stanowiska zgodności zostały określone w Regulaminie funkcjonowania stanowiska ds. zgodności (...).
- 5) Pracownik stanowiska ZRA:
- a) prowadzi centralną ewidencję incydentów naruszenia norm zgodności i ich skutków,

- b) dokonuje w skali Banku kwartalnie analiz źródeł i skutków ryzyka oraz monitoruje poziom ryzyka,
  - c) opracowuje i przedkłada Zarządowi projekty strategii, polityk, instrukcji i innych regulacji wewnętrznych, za które jest odpowiedzialny (w tym propozycje limitów), zgodnie z „Instrukcją opracowywania, opiniowania i wydawania wewnętrznych aktów prawnych w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu”,
  - d) przygotowuje i przedkłada Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej raporty dotyczące poziomu i skutków ryzyka, zgodnie z zakresem i częstotliwością określoną w „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu”,
  - e) współpracuje z pracownikami w zakresie oceny i monitorowania ryzyka braku zgodności;
- 6) Radca prawny jest odpowiedzialny za:
- a) adekwatne doradztwo Zarządowi Banku w kwestiach prawa i przyjętych standardów zgodności,
  - b) bieżące monitorowanie stanu prawnego oraz przedkładanie według potrzeb informacji o zmianach w systemie prawa z zakresu funkcjonowania Banku wraz z fachowym komentarzem,
  - c) sprawowanie kontroli legalności działania w celu zapewnienia zgodności wewnętrznych uregulowań, zawieranych umów z przepisami prawa,
  - d) bieżące śledzenie zmian wniesionych do Rejestru klauzul niedozwolonych UOKiK i oceny, czy wprowadzone zmiany obejmują działalność Banku,
  - e) doradztwo w uzgadnianiu projektów regulacji wewnętrznych w zakresie poprawności zaimplementowania przepisów prawa,
  - f) weryfikację jakości dokumentacji zewnętrznej (obejmującej dokumenty opracowane przez bank i przekazywane klientom, kontrahentom i osobom trzecim, np. wzory umów, regulaminy, schemat wyciągów bankowych, broszury reklamowe, informacje prasowe, informacje w witrynach internetowych, komunikaty wysyłane w formie papierowej oraz przekazywane w formie elektronicznej),
  - g) współpracę z Rzecznikiem Finansowym,
- 7) Pracownik ds. organizacyjno – samorządowych jest odpowiedzialny za:
- a) prowadzenie rejestru i zbioru głównego regulacji wewnętrznych Banku,
  - b) wykonywanie zadań związanych z dystrybucją dokumentacji (pisma urzędowe, wyjaśnienia i interpretacje, zmiany przepisów wewnętrznych i zewnętrznych itp.) do właściwych jednostek / komórek organizacyjnych,
  - c) bieżącą aktualizację bazy obowiązujących regulacji dostępnej w formie elektronicznej w ramach Systemu Komunikacji Wewnętrznej (SKW),
  - d) prowadzenie rejestru skarg i wniosków oraz reklamacji;
- 8) Pracownik Banku powinien:
- a) wykonywać swoje obowiązki starannie i sumiennie, zgodnie z najlepszą wiedzą i wolą, w granicach dopuszczalnego ryzyka uzasadnionego interesem Banku,
  - b) przestrzegać procedur wewnętrznych Banku,
  - c) przeprowadzać rzetelną kontrolę bieżącą na zajmowanym stanowisku,
  - d) dbać o dobre imię Banku i godnie go reprezentować,
  - e) być lojalnym wobec Banku, w którym jest zatrudniony,
  - f) wykorzystywać posiadaną wiedzę i kwalifikacje w interesie Banku i jego klientów,

- g) pracownik nie powinien podejmować czynności, które mogłyby doprowadzić do konfliktu interesów pomiędzy nim, a Bankiem, w szczególności nie powinien podejmować działań konkurencyjnych wobec Banku, w którym jest zatrudniony,
- h) pracownik nie może wykorzystywać zajmowanego w Banku stanowiska do osiągnięcia osobistych korzyści rodzących konflikt interesu,
- i) pracownik powinien stosować się do zasad zawartych w dokumencie Zasady dobrej praktyki bankowej w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu, w szczególności pracownik ma obowiązek zawiadomić przełożonych o nagannym zachowaniu innych pracowników, w tym jeżeli brak takiego zawiadomienia mógłby narazić na szkodę Bank, innych pracowników lub osoby trzecie,
- j) pracownik nie powinien w sytuacji wystąpienia incydentów naruszenia Polityki w zakresie ryzyka braku zgodności lub Zasad dobrej praktyki (...) podejmować działań na własną rękę; działania należy pozostawić w gestii powołanych do tego organów/komórek organizacyjnych Banku,
- k) reakcja pracownika na incydent powinna być rozważna, przemyślana i powinna ograniczać ryzyko dezorganizacji bieżącej działalności Banku,
- l) prawidłowe działanie w reakcji na incydent rozpoczyna się zawsze od poinformowania przełożonego lub innej odpowiedzialnej osoby o zaistniałej sytuacji,
- m) pracownik Banku powinien na bieżąco rejestrować zdarzenia naruszenia norm zgodności i ich skutki z wykorzystaniem zał. Nr 2 do „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu” i niezwłocznie przekazać do komórki ZRA,
- n) pracownik Banku jest upoważniony do zgłaszania propozycji zmian w procedurach wewnętrznych,

Zarząd i Rada Nadzorcza są informowane o ważnych incydentach niezwłocznie, w tym skutkujących konsekwencjami finansowymi o znaczącej skali, a także związanych z poważną groźbą.

7. Ryzyko biznesowe

1. Ryzyko biznesowe to ryzyko nieosiągnięcia założonych i koniecznych celów ekonomicznych z powodu niepowodzenia w rywalizacji rynkowej, związane z ryzykiem strategicznym jako ryzykiem podejmowania niekorzystnych/błędnych decyzji strategicznych, wadliwą realizacją strategii, zmianami w otoczeniu zewnętrznym, niewłaściwą reakcją na te zmiany.
2. Ryzykiem biznesowym Bank zarządza opracowując plan ekonomiczno-finansowy, w którym uwzględnia wpływ warunków makroekonomicznych na poziom ryzyk oraz adekwatność kapitałową w okresie planowanym.
3. Zasady zarządzania ryzykiem biznesowym zawiera „Instrukcja Zasady sporządzania i monitorowania planu finansowego w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu”.
4. Ryzyko realizacji wyniku finansowego może być przyczyną braku realnego wzrostu funduszy własnych. Za realny przyrost funduszy własnych uznaje się przyrost powyżej wskaźnika inflacji.
5. Ocena ryzyka biznesowego jest nierozzerwalnie powiązana z analizą otoczenia: w skali makro (ekonomicznego, społecznego i regulacyjnego) i w skali mikro (warunki konkurowania na lokalnym rynku).
6. Analiza makrootoczenia w głównej mierze to analiza PKB, stopy bezrobocia

zarejestrowanego, stopy inflacji, stopy referencyjnej NBP.

7. Przeprowadzane testy warunków skrajnych są wykorzystywane w celu określenia odporności sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku na wystąpienie wyjątkowych, niekorzystnych ale możliwych wydarzeń (tzw. szoków rynkowych).
8. W procesie zarządzania ryzykiem biznesowym uczestniczą:
  - 1) Rada Nadzorcza:
    - a) zatwierdza „Strategię działania Banku”,
    - b) zatwierdza Plan finansowy oraz korekty planu finansowego w trakcie jego realizacji,
    - c) w ramach funkcji nadzorczej uzyskuje informacje w zakresie zgodności realizacji planu z przyjętą strategią / polityką,
    - d) dokonuje analizy i oceny w zakresie całościowego narażenia Banku na ryzyko biznesowe w oparciu o okresowe informacje uzyskane od Zarządu Banku;
  - 2) Zarząd Banku:
    - a) zapewnia spójność pomiędzy planowaniem strategicznym, a planowaniem finansowym i działalnością operacyjną,
    - b) określa cele, zamierzenia i kierunki działań w myśl przyjętej strategii działania/ polityki oraz założenia planu finansowego,
    - c) przekazuje Głównemu księgowemu wytyczne i założenia, wskazówki do planu w celu sporządzenia projekcji,
    - d) zatwierdza plan finansowy i jego aktualizacje,
    - e) uzyskuje okresowe informacje w zakresie realizacji planu finansowego,
    - f) otrzymuje okresowe informacje w zakresie analizy realizacji założeń „Strategii działania Banku”,
    - g) podejmuje decyzje dotyczące aktualizacji założeń Strategii w trakcie realizacji,
    - h) podejmuje decyzje dotyczące aktualizacji planu finansowego,
    - i) podejmuje decyzje dotyczące działań interwencyjnych,
    - j) zapewnia uzyskanie odpowiedniej wiedzy i umiejętności pracowników, uczestniczących w planowaniu oraz właściwego wsparcia technicznego i informatycznego;
  - 3) Prezes Zarządu - z ramienia Zarządu jest odpowiedzialny za zapewnienie prawidłowego funkcjonowania procesu planowania, przepływu informacji oraz podejmowania odpowiednich reakcji w trakcie realizacji planu;
  - 4) Wiceprezes ds. finansowo – księgowych sprawuje bezpośredni nadzór nad:
    - a) opracowywaniem projektów planów finansowych,
    - b) monitorowaniem ich realizacji oraz sporządzaniem okresowej informacji w ramach raportowania wewnętrznego,
    - c) współuczestniczy w tworzeniu planu poprzez określanie wytycznych oraz zamierzeń w nadzorowanych obszarach;
  - 5) Wiceprezes ds. handlowych:
    - a) projektuje zamierzenia handlowe (plany sprzedaży) produktów przez Bank,
    - b) weryfikuje plany sprzedażowe Oddziałów,
    - c) współuczestniczy w tworzeniu planu poprzez określanie wytycznych,
    - d) jest odpowiedzialny za realizację planów sprzedaży w skali Banku,
    - e) monitoruje zgodnie z SIZ realizację planów handlowych;
  - 6) Wiceprezes Zarządu ds. produktów bankowych i marketingu:
    - a) przygotowuje projekty nowych produktów, usług bankowych, zasad ich promocji i reklamy,

- b) odpowiada za organizację pracy stanowisk ds. depozytów i rozliczeń, stanowisk kasowych w Centrali i Punktów Obsługi Klienta,
  - c) odpowiada za prowadzenie badań marketingowych i analizy konkurencji,
- 7) Dyrektor Oddziału:
- a) przygotowuje projekty planów handlowych w części dotyczącej Oddziału,
  - b) jest odpowiedzialny za realizację planów handlowych przez Oddział;
- 8) Główny księgowy:
- a) jest odpowiedzialny za przygotowanie projekcji planu finansowego Banku na dany rok obrotowy, w tym celu:
    - uzyskuje od komórki ZRA informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych,
    - współpracuje ze wszystkimi uczestnikami współtworzącymi plan,
    - sporządza projekt planu wg przyjętego układu, z uwzględnieniem wytycznych Zarządu oraz stosując odpowiednio agregację danych,
    - przedkłada projekt planu Zarządowi,
  - b) wnioskuję z uzasadnieniem o aktualizację planu do Zarządu,
  - c) nanosi korekty (aktualizacje) planu w trakcie jego realizacji zgodnie z decyzjami Zarządu,
  - d) opracowuje wewnętrzne uregulowania dotyczące planowania,
  - e) proponuje dobór narzędzi informatycznych, niezbędnych dla wsparcia sporządzenia planu,
  - f) monitoruje w okresach kwartalnych sposób realizacji planu finansowego,
  - g) sporządza informację zarządczą w oparciu o zasady określone w niniejszej Instrukcji oraz „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej (...)”,
  - h) przeprowadza testy warunków skrajnych w zakresie ryzyka biznesowego,
  - i) proponuje działania interwencyjne;
- 9) Pracownik Stanowiska ZRA przynajmniej raz w roku w terminie sporządzania rocznych planów finansowych przeprowadza analizę realizacji i weryfikację założeń „Strategii działania Banku”,
- 10) Kontrola wewnętrzna w obszarze ryzyka biznesowego, w tym sporządzania i monitorowania planu finansowego jest integralną częścią systemu kontroli wewnętrznej w Banku; zastosowanie mają odpowiednio postanowienia „Regulaminu systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Nowym Sączu”.

8. Ryzyko kapitałowe (ryzyko niewypłacalności):

1. Ryzyko niewypłacalności (kapitałowe) - według Metodyki BION - ryzyko wynikające z niezapewnienia kapitału, jak i braku możliwości osiągnięcia poziomu kapitału adekwatnego do ponoszonego przez Bank ryzyka prowadzonej działalności, niezbędnego do pokrycia nieoczekiwanych strat oraz spełniającego wymogi nadzorcze umożliwiające dalsze samodzielne funkcjonowanie Banku. Ocena ryzyka niewypłacalności odbywa się w ramach zarządzania adekwatnością kapitałową, w oparciu o zapisy „Instrukcji Oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu”.
2. Podstawowym celem strategicznym w zakresie adekwatności kapitałowej jest budowa odpowiednich funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów, przy osiąganiu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.
3. Cel ten jest realizowany poprzez:
  - 1) zwiększanie wysokości funduszy własnych,

- 2) zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitałów Tier I, Tier podstawowy I i Tier II,
  - 3) odpowiednie kształtowanie struktury bilansu Banku w celu utrzymania planowanego poziomu wymogów kapitałowych, dostosowanych do wymagań Rozporządzenia 575/2013 UE,
  - 4) zarządzanie ryzykiem bankowym.
4. Bank jest zobowiązany do utrzymywania sumy funduszy własnych banku na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
- 1) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe, powiększonych o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny),
  - 2) oszacowana przez bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny), powiększona o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny).
5. Bank jest zobowiązany do bezwzględnego utrzymywania łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) na poziomie nie niższym niż 10,50%, współczynnika kapitału Tier I (T1) min. 8,50%, współczynnika kapitału podstawowego Tier I (CET1) min. 7,00%.
6. Bank jest zobowiązany do przeprowadzenia przeglądu i weryfikacji procesu szacowania i utrzymania kapitału wewnętrznego nie rzadziej niż raz do roku, w celu zapewnienia, że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności Banku.

Budowa funduszy własnych

1. Podstawowym źródłem budowy funduszy własnych Banku jest corocznie wypracowany wynik finansowy, przy założeniu wielkości kosztów na poziomie zapewniającym prawidłowe funkcjonowanie Banku we wszystkich obszarach i realizację wyznaczonych celów bez rygorystycznego ich ograniczania.
2. Wieloletni plan budowy funduszy własnych (cele kapitałowe, oczekiwana wielkość kapitałów, polityka dywidendowa) Bank ujmuje w zatwierdzanej przez Radę Nadzorczą „Strategii działania Banku”, natomiast szczegółowe zamierzenia w tym zakresie ujęte są w Polityce kapitałowej, stanowiącej element „Założeń do planu ekonomiczno – finansowego wraz z politykami (...)”.
3. Bank analizuje wpływ wystąpienia warunków skrajnych (spadek funduszy, wzrost wymogów kapitałowych) na łączny współczynnik kapitałowy i na podstawie tych analiz opracowuje i weryfikuje plany awaryjne w zakresie adekwatności kapitałowej.
4. Bank wykorzystuje testy warunków skrajnych do określania buforu kapitału w postaci nadwyżki ponad wymagalny minimalny łączny współczynnik kapitałowy oraz w postaci określonych w Polityce kapitałowej planów awaryjnych zwiększenia funduszy własnych.
5. Bank w rocznych planach finansowych oraz w planach perspektywicznych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych.

6. Strategia kształtowania funduszy własnych podlega analizie pod względem jej dostosowania do aktualnej sytuacji Banku po zakończeniu każdego roku kalendarzowego.
7. Wieloletni plan funduszy własnych zawarty jest w „Strategii działania Banku”.
8. Bank dąży do kształtowania zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla bieżącej i przyszłej adekwatności kapitałowej Banku.
9. W celu ograniczenia zagrożeń, o których mowa w pkt. 8 w Banku ustalane są odpowiednie limity dotyczące inwestycji finansowych w podmiotach finansowych.
10. Bank w planach finansowych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi Banku mająca na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych.

Wymogi kapitałowe

1. Bank tworzy minimalne wymogi kapitałowe na ryzyka ujęte w Rozporządzeniu UE.
2. Bank analizuje inne istotne rodzaje ryzyka, na które tworzy dodatkowe wymogi kapitałowe. Zasady tworzenia wymogów kapitałowych zawiera „Instrukcja oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu”.
3. W Polityce kapitałowej Bank określa limity alokacji kapitału z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, dostosowane do skali, złożoności i poziomu ryzyka występującego w Banku.
4. Analizie poddaje się przestrzeganie w/w limitów, a każde przekroczenie jest sygnalizowane Radzie Nadzorczej wraz z informacjami na temat podjętych działań w celu usunięcia takiej sytuacji w przyszłości.
5. Bank dokonuje okresowego przeglądu procesu szacowania wymogów wewnętrznych. Wyniki przeglądu są prezentowane Radzie Nadzorczej, która dokonuje oceny adekwatności kapitałowej.
6. Przekroczenie limitów, o których mowa w ust. 6 wymaga przeprowadzenia dodatkowych analiz, które winny obejmować wpływ przekroczenia na przestrzeganie limitów koncentracji oraz na wysokość łącznego współczynnika kapitałowego. Przeprowadzone analizy wraz z wnioskami wymagają zatwierdzenia przez Zarząd Banku.
7. Ustalane przez Bank plany w zakresie kapitału wewnętrznego oraz poziomu wyznaczanego wewnętrznego wymogu kapitałowego winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania.

Zarządzanie ryzykami

1. Bank podejmuje ryzyko na poziomie zapewniającym utrzymanie:
  - 1) łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) na poziomie nie niższym niż 17,00%,
  - 2) współczynnika kapitału Tier 1 na poziomie nie niższym niż 17,00%,
  - 3) współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie nie niższym niż 17,00%,
  - 4) współczynnika kapitałowego ryzyka kredytowego na poziomie nie niższym niż 15,00%.
2. W przypadku obniżenia łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) poniżej poziomu

- 17,00% Bank przeprowadzi szczegółową analizę wymogów kapitałowych kształtujących poziom łącznego współczynnika kapitałowego oraz podjęcie działania ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.
3. W cyklach co najmniej rocznych Bank dokonuje weryfikacji istotności ryzyk, przyjmując kryteria ilościowe i jakościowe.
  4. Bank tworzy procedury zarządzania ryzykami istotnymi w Banku, zatwierdzone przez Zarząd Banku.
  5. Procedury zawierają zapisy dotyczące przekształcania miar ryzyka na wymogi kapitałowe.
  6. Bank podejmuje ryzyko odpowiednio do posiadanych funduszy własnych.

Długofalowe cele kapitałowe

1. Realizacja celów kapitałowych odbywa się poprzez podejmowanie decyzji kapitałowych z zakresu struktury finansowania, podziału zysku oraz polityki dywidend.
2. Bank przyjmuje następujące długoterminowe cele kapitałowe:
  - 1) dąży do posiadania funduszy własnych Banku zapewniających utrzymanie łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 17,00%,
  - 2) Tier II w uznanym kapitale winien stanowić poniżej 1/3.
  - 3) przeznacza co najmniej 90% wypracowanego zysku do podziału na fundusze własne; poziom odpisów z zysku jest uwarunkowany m.in.:
    - a) strategią rozwoju Banku,
    - b) bieżącą adekwatnością kapitałową banku,
    - c) zmiennością wyniku finansowego netto,
    - d) obecną i przewidywaną sytuacją makroekonomiczną,
  - 4) dąży do uzyskania zaangażowania kapitałowego w akcje Banku Zrzeszającego na poziomie maksymalnie 10% funduszy własnych Banku.
3. Bank przeprowadza kapitałowe testy warunków skrajnych oraz opracowuje kapitałowe plany awaryjne, opisane w „Instrukcji Oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Nowym Sączu”.
4. Testy warunków skrajnych mają m.in. za zadanie określenie możliwości udźwignięcia nieoczekiwanych sytuacji.
5. Bank sporządza plany kapitałowe (wielkości i struktury funduszy własnych) w celu skorelowania rozwoju bazy kapitałowej z przyjętą Strategią, dynamiką skali działania. Bank posiada awaryjne plany kapitałowe na wypadek niekorzystnych zdarzeń wewnętrznych i zewnętrznych.
6. Plan awaryjny w zakresie budowy kapitałów własnych/utrzymania łącznej adekwatności kapitałowej na odpowiednim poziomie obejmuje:
  - 1) weryfikację metod wyliczania wymogów kapitałowych,
  - 2) sprzedaż kredytów,
  - 3) zmianę struktury aktywów w celu zwiększenia dochodowości działalności,

- 4) zamianę funduszu ogólnego ryzyka na fundusz zasobowy,
- 5) uzyskanie wsparcia w zakresie zasilenia kapitałów Banku, jakie przysługuje członkom SSOZ BPS, na zasadach przyjętych w umowie Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS,
- 6) zaliczenie do kapitału podstawowego Tier I – za zgodą KNF - udziałów członkowskich wniesionych po 28.06.2013r.
- 7) inne, zależne od sytuacji Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem kapitałowym

- 1) Rada Nadzorcza Banku:
  - a) sprawuje nadzór nad zarządzaniem kapitałowym i procesem szacowania kapitału wewnętrznego oraz zatwierdza uregulowania wewnętrzne dotyczące procesu,
  - b) zapewnia, że członkowie Zarządu Banku posiadają odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji,
  - c) w ramach nadzoru otrzymuje raporty na temat profilu ryzyka i adekwatności kapitałowej,
  - d) dokonuje ocen wielkości ryzyka i poziomu funduszy własnych z uwzględnieniem przyjętej strategii, wytycznych polityki i uwarunkowań otoczenia.
- 2) Zarząd Banku:
  - a) odpowiada za zorganizowanie i skuteczne funkcjonowanie procesu szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego, w tym w szczególności za:
    - opracowanie, wdrożenie, przegląd i aktualizację właściwych procedur,
    - nadzór nad efektywnością procesu, w tym wprowadzanie niezbędnych korekt i udoskonaleń,
    - adekwatne ustalenie kapitału wewnętrznego i utrzymywanie wymaganego poziomu funduszy własnych na pokrycie istotnych ryzyk,
    - dokonywanie przeglądów i kontroli wewnętrznej procesu,
    - ujawnianie informacji na zewnątrz.
  - b) podejmuje decyzje w ramach procesu, w tym dotyczące alokacji kapitału na istotne ryzyka i mechanizmów zabezpieczających,
  - c) otrzymuje okresowe raporty od komórki ZRA w zakresie ryzyka istotnego i adekwatności kapitałowej,
  - d) raportuje do Rady Nadzorczej w sprawie ryzyka i kapitału wewnętrznego zgodnie z zasadami w zakresie informacji zarządczej.
- 3) Nadzorujący Członek Zarządu:
  - a) odpowiada za nadzór nad funkcjonowaniem procesu szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego,
  - b) odpowiada za prawidłowe funkcjonowanie i sprawuje kontrolę wewnętrzną stanowisk ZRA,
  - c) koordynuje działania komórek w zakresie procesu zarządzania ryzykiem i adekwatności kapitałowej,
  - d) opiniuje projekty procedur i metod dotyczących procesu oraz ich zmian,
  - e) wydaje opinię na temat rocznego przeglądu i weryfikacji procedur oraz metod stosowanych w procesie.
- 4) Pracownik stanowiska ZRA:
  - a) monitoruje proces i kształtowanie się wielkości kapitału wewnętrznego oraz rekomenduje podjęcie odpowiednich działań przez Zarząd,
  - b) dokonuje bieżącej analizy czynników ryzyka, w tym czynników

- makroekonomicznych i rynkowych oraz w przypadkach tego wymagających przedkłada propozycje aktualizacji katalogu ryzyk istotnych Zarządowi Banku,
- c) opracowuje projekty procedur dotyczących oceny procesu w Banku oraz propozycje ich modyfikacji,
  - d) dokonuje obliczeń wewnętrznego wymogu kapitałowego wg przyjętych metod, określonych w Instrukcji,
  - e) współpracuje z pracownikiem wykonującym obowiązki sprawozdawcze w zakresie wymogu kapitałowego,
  - f) dokonuje corocznie całościowego przeglądu i weryfikacji procesu,
  - g) sporządza raporty w zakresie adekwatności kapitałowej dla Zarządu, zgodnie z przyjętymi zasadami w zakresie informacji zarządczej,
  - h) przygotowuje projekt zawiadomienia KNF – w przypadku zaistnienia sytuacji zachwiania adekwatności kapitałowej.
- 5) Pracownik wykonujący obowiązki sprawozdawcze:
- a) wykonuje czynności związane z zaliczaniem ekspozycji kredytowych do odpowiednich klas w celu przypisania wag ryzyka poszczególnym kategoriom aktywów i zobowiązań pozabilansowych,
  - b) wylicza wskaźnik dźwigni finansowej,
  - c) wylicza minimalne wymogi kapitałowe w zakresie ryzyk,
  - d) współpracuje z Pracownikiem stanowiska ZRA w zakresie wykonywanych zadań dotyczących adekwatności kapitałowej.
- 6) Merytorycznie właściwi kierownicy komórek organizacyjnych w zakresie dotyczącym procesu sprawują kontrolę pracowników w bezpośrednio podległych im komórkach organizacyjnych.